

Dic incipit quintus liber Boecij de consolatione philosophiae. cuius haec est prima propositio. in qua philosophia vult solvere quaedam dubia in sua determinatione consequentia de fato et providentia. Videtur ei ex dictis quod casus non sit. quia si omnia sunt praeserta ita quod nihil eveniat propter ordinem providentiae divinae; videtur quod nihil casualiter eveniat. quia casus importat eventum inopinatum. **I**tem videtur ex dictis quod liberum arbitrium non sit. quia omnia disponuntur secundum ordinem fatali necessitatis. liberum autem arbitrium necessitate excludit. videtur ergo si ponitur providentia et fatalitas quod omnino excludatur liberum arbitrium. philosophia ergo in primo libro inquit utrum casus sit et quid sit. et inquit utrum liberum arbitrium sit. ponendo argumenta quibus liberum arbitrium cum providentia divina non videtur posse stare. post hoc ponit falsam solutionem quaerendam quam improbat et ponit propriam quam rationibus confirmat et de certitate determinat et alia plura sic patebit. **E**t dividitur iste liber in undecim partes. quia sex sunt proloquia et quinque metra eius. quae partes quae in eis determinantur patebunt in processu libri.

In prima propositio determinat de casu. et primo boecius tangit acta philosophiae commendans eius exhortationem factam. et movet questionem de casu. et philosophia excusat se ab eius determinatione. et boecius illam excusationem remouet. 3° philosophia determinat de casu. secunda ibi. **T**um illa festino. tertia ibi. **T**um illa modo. **P**rimo dicit. Philosophia dixerat haec praedicta et praeterebat cursum orationis. i. sermonis ad tractanda quaedam alia atque expedienda. **T**um ego boecius inquit philosophia recta est tua exhortatio facta. et praesertim est dignissima auctoritate. sed quod dudum dixisti scilicet propositio quae tibi libri questionem de providentia implicatam esse pluribus alijs. scilicet quoniam ego experior re. i. realiter. quoniam enim an arbitreris casum omnino aliquid esse supplet in rebus natura. et quoniamnam arbitraris esse casum supplet in rebus natura. **N**on pro hoc quod dicit boecius dixerat. inuit philosophiam iam expediuisse quae ad sui speculationem spectabat. et ita determinasse principalem huius libri intentionem. et philosophia praeterebat cursum orationis. i. orationem currentem. quia oratio philosophiae non impediebat ignorantiam docentis nec tarditatem dicentis. haec orationem vertebat ad quaedam alia tractanda. **Q**uae autem fuerunt illa boecius non exprimit. quia forsitan sua opinione minus erat desideranda. vel forsitan quantum ad propositum extraneum. **N**on quod dicit exhortationes philosophiae fuisse rectas quia philosophia hortabatur ad virtutes. et ad contemptum fortuito. talis autem exhortatio quae fit ad bonum prosequendum et malum fugiendum recta est. **E**t dicit exhortationem philosophiae esse dignissimam auctoritate. quia quod a sapientibus dei auctoritate sapientis dignum reputat.

Dic philosophia excusat se de huius opinionis vel questionis determinatione. et boecius illam excusationem remouet. d. **P**hilosophia inquit. ego festino absolue. i. perficere debitum promissionis et aperire viam quae reueharis ad patriam. **H**ec autem quae tibi quis de casu. etsi per quoslibet pericula cognita. i. cognitione. tamen paulisper auersa sit a tramite. i. via nostra propositi. et dicit paulisper quia non sit totaliter auersa sed aliquantulum elucidat promissa. et est verendum. i. timendum ne tu fatigatus de vijs. i. quoniamibus externis non possis sufficere ad metiendum. i. transendum rectum iter. dicit boecius. **Q**uod philosophia ne illud vereare. i. non timeas. quia si fuerit mihi loco quaeris agnosce ea quae magis delectator. et cum omni latius. i. omni circumstantia tua disputationis mihi constiterit fide indubitata: nihil est quod ambigat de sequentibus. **N**on quod dicit qua via reueharis patriam. sed patriam vocat beatitudinem quam prius inuenire docuit. illa autem per quam homo pervenit ad ipsam sunt virtutes de quibus boecius interdebat agere non in hoc libro sed in ultimis libris musicae suae. agendo de musica humana. intentiones autem

Prosa prima
Exponit quid sit casus.

Dixerat orationisque cursu ad alia quaedam tractanda atque expedienda praeterebat. **S.** Tum ego. **R**ecta quidem inquam exhortatio. tuamque praesertim auctoritate dignissima. sed quod tu dudum de providentia

questionem pluribus alijs implicatam esse dixisti: re experior. **Q**uoniam enim. an esse aliquid omnino. et quoniamnam esse casus arbitrere

quibus liberum arbitrium cum providentia divina non videtur posse stare. post hoc ponit falsam solutionem quaerendam quam improbat et ponit propriam quam rationibus confirmat et de certitate determinat et alia plura sic patebit. **E**t dividitur iste liber in undecim partes. quia sex sunt proloquia et quinque metra eius. quae partes quae in eis determinantur patebunt in processu libri. **I**n prima propositio determinat de casu. et primo boecius tangit acta philosophiae commendans eius exhortationem factam. et movet questionem de casu. et philosophia excusat se ab eius determinatione. et boecius illam excusationem remouet. 3° philosophia determinat de casu. secunda ibi. **T**um illa festino. tertia ibi. **T**um illa modo. **P**rimo dicit. Philosophia dixerat haec praedicta et praeterebat cursum orationis. i. sermonis ad tractanda quaedam alia atque expedienda. **T**um ego boecius inquit philosophia recta est tua exhortatio facta. et praesertim est dignissima auctoritate. sed quod dudum dixisti scilicet propositio quae tibi libri questionem de providentia implicatam esse pluribus alijs. scilicet quoniam ego experior re. i. realiter. quoniam enim an arbitreris casum omnino aliquid esse supplet in rebus natura. et quoniamnam arbitraris esse casum supplet in rebus natura. **N**on pro hoc quod dicit boecius dixerat. inuit philosophiam iam expediuisse quae ad sui speculationem spectabat. et ita determinasse principalem huius libri intentionem. et philosophia praeterebat cursum orationis. i. orationem currentem. quia oratio philosophiae non impediebat ignorantiam docentis nec tarditatem dicentis. haec orationem vertebat ad quaedam alia tractanda. **Q**uae autem fuerunt illa boecius non exprimit. quia forsitan sua opinione minus erat desideranda. vel forsitan quantum ad propositum extraneum. **N**on quod dicit exhortationes philosophiae fuisse rectas quia philosophia hortabatur ad virtutes. et ad contemptum fortuito. talis autem exhortatio quae fit ad bonum prosequendum et malum fugiendum recta est. **E**t dicit exhortationem philosophiae esse dignissimam auctoritate. quia quod a sapientibus dei auctoritate sapientis dignum reputat.

P. Tum illa. **F**estino inquit debitum promissionis absolvere: viamque tibi qua patriam reueharis aperire. **H**ec autem etsi pericula cognita tamen a propositi nostri tramite paulisper auersa sit. **V**erendumque est ne deuijs fatigatus ad emetiendum rectum iter sufficere non possis. **S.** **N**ec id inquam praesertim vereare. **N**am quietis mihi loco fuerit: ea quibus maxime delector agnosce: simul cum omni disputationis tuae latus indubitata fide constiterit: nihil de se quentibus ambigatur.

Quod philosophia ne illud vereare. i. non timeas. quia si fuerit mihi loco quaeris agnosce ea quae magis delectator. et cum omni latius. i. omni circumstantia tua disputationis mihi constiterit fide indubitata: nihil est quod ambigat de sequentibus. **N**on quod dicit qua via reueharis patriam. sed patriam vocat beatitudinem quam prius inuenire docuit. illa autem per quam homo pervenit ad ipsam sunt virtutes de quibus boecius interdebat agere non in hoc libro sed in ultimis libris musicae suae. agendo de musica humana. intentiones autem

Cuius non implevit quia a Rege Theoderico morte preventus fuit.

Prosa
P. Tum illa. Festino inquit debitum promissionis absolvere: viamque tibi qua patriam reueharis aperire. Hec autem etsi pericula cognita tamen a propositi nostri tramite paulisper auersa sit. Verendumque est ne deuijs fatigatus ad emetiendum rectum iter sufficere non possis. S. Nec id inquam praesertim vereare. Nam quietis mihi loco fuerit: ea quibus maxime delector agnosce: simul cum omni disputationis tuae latus indubitata fide constiterit: nihil de se quentibus ambigatur. Quid philosophia ne illud vereare. i. non timeas. quia si fuerit mihi loco quaeris agnosce ea quae magis delectator. et cum omni latius. i. omni circumstantia tua disputationis mihi constiterit fide indubitata: nihil est quod ambigat de sequentibus. Non quod dicit qua via reueharis patriam. sed patriam vocat beatitudinem quam prius inuenire docuit. illa autem per quam homo pervenit ad ipsam sunt virtutes de quibus boecius interdebat agere non in hoc libro sed in ultimis libris musicae suae. agendo de musica humana. intentiones autem

Libri quinti de consolatione philosophiæ

licet non habeat casus per se. hinc tamen casus per accidens. ubi de se igitur. Præterea dicit Aristoteles meus. id est doctrina mea nutritus et dedit diffiniuit casum in physica. id est in 2° physicorum breui ratione perpinqua veri. id est veritati. Et querit boetius. Quoniam inquam modo? Dicit philosophia Quotiens aliquid gerit. id est fit gratia cuiuspiam rei et aliud contingit quibusdam de causis quod intendebat illud vocat casum. ut si aliquis casu colendi agri fodiens humum inueniat pondus auri defossam. hec inuentio auri creditur fortuita. id est a casu accidisse. verum per se. talis euentus casualis non est de nihilo. id est de nulla causa sic dicebat diffinitio antiquorum. nam euentus casualis hinc proprias causas quare percursum inopinatum et improuisus supple ab eo quod aliquid fecit causa alterius rei. videtur operatus esse casum. nisi enim cultor agri fodit humum. que supple fossio est vna causa inuentio nis auri. et nisi eo loco depositor obruisset. id est abscondisset pecuniam suam que est alia causa inuentio nis auri. aurum non esset inuentum. Non quod casus secundum Aristotelem est quod aliquid fit propter aliquem finem. ut fossio agri propter seminationem si aliquid aliud euenit ex quibusdam causis propter hoc quod intendebat. hoc est casus. ut inuentio thesauri casualis est que non intendebat a fossore agri. Ex quo patet quod inuentio thesauri est casualis: non ideo quod non est puissa a deo: sed quod non est puissa ab homine. et ita casus nihil est quod ad deum sed est aliquid quod ad hominem propter cuius intentionem et puissionem euenit.

Dicit philosophia quod hinc casus habeat casus non tamen hinc casus per se sed per accidens. De igitur sic cause fortuiti compendij. id est fortuiti euentus. quod fortuitum compendij. id est uenit ex causa obuijs et consequentibus non ex intentione gerentis. non enim ille qui aurum obruit vel qui agrum exercuit. id est fodit/intendebat ut ea pecunia reperiret. sed ut dixi propter gerentis intentionem euenit hinc fodit quod ille obruit pecuniam. et occurrit supple inuentio pecunie. Non quod causa efficiens non agit nisi moueat a fine. finis non mouet nisi secundum quod est in intentione. et ideo respectu illius effectus qui est in intentione. agens est causa per se. sed si aliquid contingat in actione propter intentionem agentis illius. agens est causa per accidens. et sic casus quod contingit propter intentionem agentis: non hinc causam agentem per se sed per accidens.

Dicit philosophia soluit sedas quoniam ostendit dedit quod sit casus. Concludit quod diffinitionem eius ex ista dicitur. dicitur. Licet igitur de finire casum esse euentum inopinatum ex causis consequentibus in his que gerunt ob aliquid aliud. Tunc ostendit quod effectus casualis cadit sub ordine prudentie. Dicitur est ei quod casus puenit ex causis consequentibus. quod autem cause consequuntur hinc puenit ex ordine prudentie. unde dicitur Causas non percurrerit consequuntur facit iste ordo. id est fatalis procedens inenitabili conexione. id est causa que descendens supple ordo de fonte prudentie cuiusdam disponit suis temporibus et locis. Non quod diffinitio casus est bonum quod per eam casus distinguitur ab alijs. Per hoc quod dicitur casus est euentus inopinatus: excludit effectum necessario eueniens vel ut frequenter sic sole oriri vel homines nasci cum quibus digitis in vna manu. talia enim non eueniunt casualiter et inopinante. Per hoc quod dicitur ex consequentibus causis: excludit casum primo modo dicitur quod secundum antiquos ponebat per duci ex nulla conexione causa. Per hoc autem quod dicitur in his que gerunt ob aliquid aliud. per hoc excludit a casu casualitas per se. casus enim et fortuna sunt cause per accidens et fiunt propter intentionem agentis.

Istud est metrum primum hinc quod dicitur metrum elegiacum. et primum est dactylicum hexametrum. sed est trochaicum per

veri. pinqua: ratione diffiniuit. **B.** Quoniam inquam modo?

P. Quotiens autem aliquid cuiuspiam rei gratia gerit. aliquid quibusdam de causis quod intendebat obringit: casus vocat. Ut si quis colendi agri causa fodiens humum: defossi auri pondus inueniat. Hoc igitur fortuitum quod dicitur accidisse. verum non de nihilo est. Nam proprias causas hinc quare improuisus inopinatus percursum casum videtur operatus. Nam nisi cultor agri humum fodit: nisi eo loco pecuniam suam depositor obruisset: aurum non esset inuentum.

De sunt igitur fortuiti cause compendij. quod ex obuijs sibi et consequentibus causis. non ex gerentis intentione puenit. Neque enim vel qui aurum obruit. vel qui agrum exercuit ut ea pecunia reperiret intendit. sed ut dixi quo ille obruit: hunc fodisse puenit. atque concurrat.

Licet igitur diffinire casum esse inopinatum ex consequentibus causis: in his que ob aliquid gerunt euenit. Concurrere vero atque confluere causas: facit ordo ille inenitabili conexione procedens: qui de prudentie fonte descendens: cuncta suis locis/ temporibusque disponit.

Non quod diffinitio casus est bonum quod per eam casus distinguitur ab alijs. Per hoc quod dicitur casus est euentus inopinatus: excludit effectum necessario eueniens vel ut frequenter sic sole oriri vel homines nasci cum quibus digitis in vna manu. talia enim non eueniunt casualiter et inopinante. Per hoc quod dicitur ex consequentibus causis: excludit casum primo modo dicitur quod secundum antiquos ponebat per duci ex nulla conexione causa. Per hoc autem quod dicitur in his que gerunt ob aliquid aliud. per hoc excludit a casu casualitas per se. casus enim et fortuna sunt cause per accidens et fiunt propter intentionem agentis.

Quod metrum elegiacum
Epis achemenie scopulis. ubi hinc sequentium

Metrum et prosa scda

Pedibus figit spicula pugna fugax:
 Tigris et euphrates vno se forte resoluunt
 Et mox abiunctis dissociantur aquis.
 Si coeant, cursibus iteque reuocent in vnum
 Confluat alterni quod trahit vnda vadis
 Conueniant puppes, et vultu flumine truci.
 Mixtaque fortuitos implicet vnda modos
 Quos tamen ipsa vagos terre declinua casus
 Gurgitis et lapsi defluus ordo regit
 Sicque pmissis fluitare videtur habentis

Fors patitur frenos, ipsaque lege meat.
 Sagitta figit pedibus sequentium. Est enim consuetudo parthorum que fugiendo pugnat sagittando a tergo
 Insequentes, et mox, i. post paruum spatium tigris et euphrates dissociant abiunctis aquis supple alijs
 etiam dicitur flumini iterum coeant, i. reuocent et reuocent in vnum cursu. pfluat, i. oportet pfluere illud quod
 vnda alterni vadi, i. vtriusque fluminis exitus, i. secum ducit, et reuocent puppes et truci vultu, i. eradicati
 flumie, i. p flume, et vnda mixta pfluat implicet, i. implicabit fortuitos modos, quia vnda faciet con-
 curre fortuitu naues et trucos que tamen vagos casus, i. casuales euentus regit ipsa declinua tre, i. de-
 pressio tre dans via flumio, et defluus ordo lapsi gurgitis, i. currentis aque regit illos vagos cur-
 sus, et ita est de euentu casuali respectu prudentie, vni dicitur, fors, i. casus vel fortuna que videtur fluita-
 re pmissis habentis, i. sine regimine: illa patitur frenos, i. regimina, et meat, i. transit ipsa lege, i. p ipsas
 lege dine prudentie. Non igitur scribitur in Seneca Tigris et euphrates se flua que oriuntur in paradiso, hinc
 ronymus auctore Salustij dicit quod oriuntur tigris et euphrates se flua que oriuntur in paradiso, hinc
 Boetij presertim Beatus Augustinus supra Seneca ad litteram ista pariter concordat dicit. Illud pertingit in
 istis fluminibus quod in alijs experimur, i. quod aliqui absorbent a fratres iteque oriuntur, et quod hinc sepe potest
 id de ortu iporum flumioque diuersa potest dici. Quia enim Moyses dicit in Seneca quod oriuntur in paradiso, potest intel-
 ligi de prima origine eorum, hinc quod dicitur ab alijs que alias oriuntur potest intelligi de ortu eorum secundario. Non igitur
 parthia est quidam regio que alio nomine dicitur achementia, vni dicuntur homines parthi que vincunt hostes suos fu-
 giendo, sagittas a tergo mittendo, et sic amor vincendus est fugiendo, vni poeta dicitur, Qua specie ma-
 tis cedit victoria parthis Cyprus ea parte sibi queque vicis arte Cyprus, i. venis que colebat in cypro.

De libero arbitrio

Arimaduerto inquam, idque vti tu dicis ita esse
 presentio. Sed in hac berentium sibi serie causarum:
 est ne vlla nostri arbitrii libertas, an ipsos que humano-
 rum morum animorum fatalis catena restringit? **P.** Est in-
 quit, Neque enim fuerit vlla rationalis natura, quam eadem lib-
 ertas assit arbitrii. Nam quod ratione vti naturaliter potest: id
 habet iudicium que quidem discernat. Per se igitur fugienda optata
 da ve dinoscit. Quod homo que optandum esse iudicat petit,
 refugit homo quod estimat esse fugiendum. Quare quibus
 inest ratio in ipsis inest etiam volendi nolendi que libertas.

tametri, vel dactylicus perametri. In quibus proba sunt
 quod euentus casualis se habet ad prudentiam diuinam
 Est autem materia exempli que tigris et euphrates se
 duo flumini ab eodem fonte procedentes que postea ab
 inuicem diuidantur, est iteque concurrat necesse est nauces
 et alia que p ista flumina deferuntur concurrere, que quidem
 concursus puenit in quantum regunt decursu istorum flu-
 uioque, et tamen est propter intentionem istorum que regunt nauces.
 Eodem modo concursus casualis que sit propter
 intentionem ipsorum agentium: tamen concurrunt secundum diuersum
 ordinem fatalis ex regimine diuine prudentie, et que
 nobis ignorantibus ordinem diuine prudentie: videtur
 atur aliquid casuale et fortuitum, tamen in operatione ad
 um omnia sunt ordinata et pulsa, vni dicitur littera. Tigris et
 euphrates resoluunt se ab vno fonte scopulis, i. ex
 punitatibus rupis achementie, i. montis parthie
 vbi, i. in parthis fugax pugna versa spicula, i. sa-
 gitta figit pedibus sequentium. Est enim consuetudo parthorum que fugiendo pugnat sagittando a tergo
 Insequentes, et mox, i. post paruum spatium tigris et euphrates dissociant abiunctis aquis supple alijs
 etiam dicitur flumini iterum coeant, i. reuocent et reuocent in vnum cursu. pfluat, i. oportet pfluere illud quod
 vnda alterni vadi, i. vtriusque fluminis exitus, i. secum ducit, et reuocent puppes et truci vultu, i. eradicati
 flumie, i. p flume, et vnda mixta pfluat implicet, i. implicabit fortuitos modos, quia vnda faciet con-
 curre fortuitu naues et trucos que tamen vagos casus, i. casuales euentus regit ipsa declinua tre, i. de-
 pressio tre dans via flumio, et defluus ordo lapsi gurgitis, i. currentis aque regit illos vagos cur-
 sus, et ita est de euentu casuali respectu prudentie, vni dicitur, fors, i. casus vel fortuna que videtur fluita-
 re pmissis habentis, i. sine regimine: illa patitur frenos, i. regimina, et meat, i. transit ipsa lege, i. p ipsas
 lege dine prudentie. Non igitur scribitur in Seneca Tigris et euphrates se flua que oriuntur in paradiso, hinc
 ronymus auctore Salustij dicit quod oriuntur tigris et euphrates se flua que oriuntur in paradiso, hinc
 Boetij presertim Beatus Augustinus supra Seneca ad litteram ista pariter concordat dicit. Illud pertingit in
 istis fluminibus quod in alijs experimur, i. quod aliqui absorbent a fratres iteque oriuntur, et quod hinc sepe potest
 id de ortu iporum flumioque diuersa potest dici. Quia enim Moyses dicit in Seneca quod oriuntur in paradiso, potest intel-
 ligi de prima origine eorum, hinc quod dicitur ab alijs que alias oriuntur potest intelligi de ortu eorum secundario. Non igitur
 parthia est quidam regio que alio nomine dicitur achementia, vni dicuntur homines parthi que vincunt hostes suos fu-
 giendo, sagittas a tergo mittendo, et sic amor vincendus est fugiendo, vni poeta dicitur, Qua specie ma-
 tis cedit victoria parthis Cyprus ea parte sibi queque vicis arte Cyprus, i. venis que colebat in cypro.

Hic incipit prosa scda habet quantum in
 cipit de terminare de prudentia liberi ar-
 bitrii ad prudentiam diuinam, et potest quantum an
 liberum arbitrium possit stare cum prouidentia
 diuina, et proba probat liberum arbitrium
 esse, 2o ostendit quod diuersificat in diuersis,
 et 3o ostendit ad liberum arbitrium eadem se
 prouidentia diuina, scda ibi. Sed hac, ter-
 tia ibi. Que tamen. Primum dicitur. Aduer-
 to inquam, i. pisco quod casus stat cum
 prouidentia et ita presentio sic dixisti, et
 quantum boetij. Est ne vlla libertas ar-
 bitrii in hac serie causarum sibi herentium, an
 fatalis catena, i. fatalis necessitas restringit
 motum, i. affectum humanorum animorum. Tunc
 proba probat liberum arbitrium esse, d. Li-
 bertas arbitrii est non obstante prouidentia
 conuentione causarum. Neque enim fuerit, i. esse po-
 teris vlla rationalis natura large potest
 m q

Metz scdm et Prosa tertia

ad corpora. i. q̄ descēdūt ad curā rerū tēporaliū sicut sūt practici q̄ negociantē circa bona tēporalia ad cōmunē vtilitatē dispēlanda: adhuc min⁹ libere sunt anime que frenis artubus colligātur. i. que descēdūt ad curādū ppriū corpus et ppriā vtilitatē. mīme at libe sūt q̄ s̄bdite vicys rōnē amittūt. viciōsus enī nō vni⁹ tm̄ dñi est. s̄ tot dñōrū quot viciōrū s̄m Augustinum

Que tñ ille ab eterno cūcta p̄spiciens p̄uidētie certit intuitus. et suis quoq; meritis predestinata disponit. omnia videt. et omnia audit.

ad⁹ inde pueniētes cernit ille intuit⁹ p̄uidētie dīne cūcta p̄spiciēs et queq; p̄destinata disponit suis meritis. reddēdo bonis bona et malis mala. Et hoc p̄firmat auctoritate greca q̄ sonat in latino. **Dia videt de⁹ et oia audit. vel s̄m alios sonat. Deus illustrat oia clarius q̄ sol.** Nō q̄ licet dīna p̄uidētia ab eterno oia p̄spexerit nō tñ p̄pter hoc necessitatē libez arbitriū ad faciendū bonū vel malū Quia s̄m Aristotele iij. ethicozū. **Dō est dñs suaz opationū a principio vsq; ad finē. et ergo s̄m merita operationū liberi arbitriū recipit penam vel p̄mūz**

Petrū dactylicū archilochiū

Pro clarū lumine p̄hebū
Dellisui canit oris homer⁹

Qui tamen intima viscera terre

Non valet aut pelagi radiorū

Infirma perrumpere luce

Haud sic magni cōditōr orbis

Huic ex alto cūcta tuenti

Nulla terre mole resistunt.

Non nox atris nubibus obstat

Que sint. que fuerint. veniantq;

Uno mentis cernit in icū.

Quem quia respicit omnia solus.

Verum possis dicere solem.

q̄ si essent sole creature seruiliter operātes cuiusmodi sūt oēs creature p̄ter hoīem et angelūz q̄ ex determinatione nature necessitantur ad sua opera.

Boecius disputat utrū valeat liberū arbitriū quoniā de⁹ cūcta p̄spicit quē falli nihil potest

Um ego. En inquā difficiliōri rursus ambiguitate cōfūdōr. **P. Quenā inquit est ista. iā**

enim quibus perturbere coniecto

ambiguitas. iam enī p̄dicō. i. iudico q̄bus tu pturbere. i. pturbēris. Nō q̄ cōiectare ē ex aliq; bus signis aliq̄d putare. et sic p̄bia cōiectit p̄ locū a cōiter accidētib⁹ dubitationē Boeci. qz cōiter quicūq; loquebant de p̄uidētia et libero arbitrio dubitabāt de cōpassibilitate corūz

Hic ont p̄bia quō ad⁹ libeī arbitriū cadūt sub p̄uidētia dīna. qz p̄ hoc q̄ dīna cognitio se extendit ad oia dicēs Que oia dicta q̄ ad dūerfos gradus libertatis et quo ad oēs

Itud est metz secundū hui⁹ c̄nti qd̄ dicitur archilochiū ab inētoze. dactylicū a p̄de p̄domināte. in q̄ p̄bia cōmēdat excellētia dīne cognitiois in cōparatiōe ad solē materialē di. Domerus oris mellisui. i. dulcis eloq̄ntie canit. i. describit p̄hebū. i. solē clarū puro lumie. forsitan ei Domer⁹ fecit libzū de claritate solis. qui. s. sol nō valet p̄rūperē. i. penetrare intima viscera. i. p̄funda terre et pelagi. i. maris infirma. i. debili luce radioz. haud sic. i. nō sic habet se cōditōr magni orbis. s. de⁹. s̄ ip̄e sua cognitioe penetrat oia cū nihil possit ip̄m latē. huic. s. cōditōri tuētī. i. respiciētī cūcta ex alto celo tre sibi resistūt nulla mole. i. magnitudine sicut cōsistūt radijs solis.

Nec etiā nox obscura obstat sibi atris nubib⁹ imo in vno icū mētis. i. i vnicō mētali intuitu cernit q̄ sunt quātū ad p̄ntia. que fuerūt quātū ad p̄terita. q̄ veniūt quātū ad futura quē. s. cōditōre qz respicit oia sol⁹ tu poteris dicē vtz solē. Nō licet de⁹ oia cognoscēdo p̄uideat. etiā illa q̄ sūt ex libeō arbitrio/ voluit tñ q̄s dā creaturas esse liberi arbitriū. qz s̄ magis decet di/ uinā bonitatē. sicut enī meli⁹ et nobilius ē regnū i q̄ nō tm̄ seruiē regi a seruis s̄ etiā a liberis q̄ vbi tm̄ s̄/ uis a seruis Sic meli⁹ erit regnū dei et decētius ex hoc q̄ sūt aliq; creature libeī fūiētes sicut hō et āgel⁹

Hic incipit tertia p̄sa hui⁹ c̄nti li b̄ri in q̄ Boeci⁹ obijcit p̄tra p̄dicta oīs nō posse s̄l stare p̄uidētia r̄ libez arbitriū. Et p̄mo p̄mittit q̄ dicta p̄nt habē dubitationē. scdō p̄ponit rōnē dubitatiois ibi. Nimiū inquā Primo dicit **Lū p̄ tūc finitīs p̄dictis ego Boecius inquā. o p̄bia rur⁹ ego p̄fūdōr difficiliōri ābiguitate. Et querit p̄bia Quenā est ista**

Libri quinti de consolatione philosophie

Vic Boeci^o exprimit suam dubitationem omnes providentiam et libertatem arbitrii esse incompatibilia. Primum scilicet hoc, secundo excludit quidam vias quibus aliquid conabatur defendere providentiam ibi. **Quid** igitur ad probandum ergo incompatibilitatem predictorum ponit tres rationes, secunda ibi. **Ad** hanc tertiam ibi. **Postremo** primo ponit primam rationem, secundo excludit quandam solutionem eius ibi. **Neque** enim. **Primo** dicit, Nihilum videtur adversari et repugnare deum providentiam universalem et esse velle libertatis arbitrii. **Quod** autem ista repugnant probatur. **Nam** si deus providentiam cuncta neque velle modo falli potest, nec est evenire illud quod providentiam providentem esse futurum, quod si non eveniret falleret providentiam, quare si ab eterno non modo, id est non tamen facta hominum sed etiam providentiam et voluntates providentem, nulla erit libertas arbitrii sed omnia eveniret de necessitate. **Quod** autem de sua providentiam omnia providentem declarat. **Neque** ei poterit existere aliquid factum vel aliquid voluntas nisi quam providentem providentiam divina nescia, id est non potest falli, nec potest aliter evenire quam providentem sunt. **Nam** si valeret detorqueri alioquin, id est vel aliter eveniret quam providentem sunt non erit iam firma providentia dei, sed potest erit incerta opinio quod iudico nefas credere de deo. **Non** quod ex ista sic formatur ratio. **Illa** que providentem infallibiliter de necessitate eveniunt, sed omnia providentem a deo infallibiliter sunt omnia de necessitate eveniunt, et sic perit libertas arbitrii. **Non** quod scia dei non est opinio, quia opinio est eorum quod licet aliter se potest habere ex primo posterorum. **Scia** autem est eorum quod non potest se aliter habere, sed scia dei non est dicenda opinio.

Vic probat excludit quandam rationem quam possit dari ad predictam rationem, et primo ponit eam, secundo eam excludit ibi. **Quasi** vero. **Primo** dicit. **Neque** ei probatur, id est approbo illam rationem, id est responsionem quam quod dicitur credere se posse dissolvere difficultatem questionis. **Autem** ei non ideo quod esse venturum quam providentiam prospexit illud esse venturum sed potest e converso quam quod futurum est illud non posse latere providentiam divinam. **Quasi** dicitur, evenit rei est causa providentem, et non e converso et ideo ex eventu debet concludi necessitas providentem non et e converso secundum eos. **Et** isto modo necessarium est hoc quod concludit de eventu relati in contrariam partem, id est vel quod concludit de eventu hoc concludit de providentia. **Neque** ei necesse est contingere quod providentem secundum eos, sed quod futura sunt necesse est providentem. **Non** quod prior ratio predebat quod omnia futura de necessitate eveniant quia deo futura infallibiliter providentem, responsio autem quandam dicit contrarium, dicit ei. **Non** ideo quia deo providentem futura necario eveniunt, sed quia ventura sunt, ideo deo ea providentem

Vic excludit istam rationem dicitur. **Si** ista ratio procedit quasi laboraret quod credo cuius rei causa sit providentem, ut sit causa necessitatis futurorum, vel ut sit necessitas futurorum sit causa providentem, id est nos nitamur, id est laboramus hoc deum nitamur, id est deum nitamur esse eventum providentem rerum quoque modo, id est quodcumque modo se habeat ordo causarum, nisi per quod providentem non videat inferre necessitate evenire de rebus futuris, quod declarat in exemplo dicitur. **Si** aliquid sedeat necesse est opinionem esse veram quod predictat eum sedere, et e converso si de aliquid vera sit opinio quia sedet necesse est eum sedere, igitur in utroque, id est opinio

B. Nihilum inquam adversari ac repugnare videtur. **Pro** scere universalem deum: et esse velle libertatis arbitrii. **Nam** si cuncta providentem deus: neque falli velle modo potest: evenire necesse est, quod providentem futurum esse providentem. **Quare** si ab eterno non facta hominum modo, sed etiam providentem voluntatesque providentem: nulla erit arbitrii libertas. **Neque** ei vel factum aliud velle, vel quilibet existere poterit voluntas nisi quam nescia falli providentem divina providentem. **Nam** si alioquin quam providentem sunt detorqueri valent: non iam erit futuri firma providentem sed opinio potest incerta, quod de deo credere nefas iudico.

Neque enim illam probam rationem qua se quidam credunt hunc que studio nodum posse dissolvere. **Autem** enim, non ideo quod esse venturum quam ista providentem futurum esse prospexit, sed e contrario potest, quam quod futurum est id divina providentem latere non posse. **Eorum** modo necessarium hoc in contrariam relati partem. **Neque** enim necesse esse contingere que providentem sed necesse esse que futura sunt providentem

Quasi vero que cuius rei causa sit: providentem ne futurorum necessitas, an futurorum necessitas providentem laboretur. **Ac** non illud demonstrare nitamur quoque modo se habeat ordo causarum: necessarium esse eventum providentem rerum: etiam si providentem futuris rebus: evenire de necessitate non videat inferre. **Etenim** si quod sedeat: opinionem que eum sedere concludit vera esse necesse est. **Atque** e contrario rursus si de quod providentem: vera si opinio quam sedet, eum sedere necesse est. **In** utroque igitur necessitas inest. **In** hoc quidem sedere dicitur, at hoc in al-

Prosa tertia

tero veritatis. Sed non idcirco quisque sedet quoniam vera est opinio. sed hec potius vera est quam quaepra sedem praesessit. Ita cum causa veritatis ex altera parte procedat: in eam tamen cois in utraque veritas. Similiter de providentia. futurisque rebus rocinari potest. Nam etiam si idcirco quoniam futura sunt providetur non vero id quoniam providentem eveniunt. nihilominus tamen a deo vel ventura provideri vel provida necesse est evenire

quod ad perimendam arbitrii libertatem solum satis est quoniam idcirco providentem quoniam futura sunt. non tamen id eveniunt quoniam providentem. nihilominus tamen necesse est a deo vel ventura provideri vel provida evenire. ita quod utriusque parti igitur veritas quoniam alteri causalitas. quod solum satis est. i. sufficit ad perimendam libertatem arbitrii. Notandum quod ratio ista quam inquit in littera videtur fuisse ipsius origenis quod super epistolam ad Romanos sic dicit. Non propterea aliquid erit quod illud deus scit futurum. sed quod futurum est id scit a deo antequam fiat. quod tamen potest intelligi dupliciter. Uno modo quod evenit rei sit causa praescientiae secundum rationem praescientiae. et sic ratio est vera. Alio modo potest intelligi quod evenit rei sit causa praescientiae secundum existentiam. et sic est falsa. et hoc modo improbat hic a Boetio responsio non est ad propositum. secundo ostendit quod non includit veritatem ibi. Jam vero

si vero quod propter posterum est ut eterne praescientiae: temporalium rerum eventus causa esse dicatur. Quid est autem aliud arbitrari ideo deum futura quoniam sunt eventura. providere. quod putare quod olim acciderunt causam summe illius esse providentiae?

sa eterne praescientiae quod dicitur in ista responsione. Unde subdit. Quid est aliud arbitrari deum id pro videre futura quoniam sunt ventura quod putare que olim acciderunt. i. ipsa futura esse causam summe providentiae? quod dicitur. nihil est aliud dicere. Notandum quod nullum temporale est causa eterne sed potest esse converso. Indignius enim non est causa dignioris. eo quod causa dignior est effectu. temporale autem est indignius eterno sicut corruptibile incorruptibili ergo etc.

Ad hec. Sicuti cum quod esse scio: id ipsum esse necesse est. ita cum quod futurum novi id ipsum futurum esse: necesse est. Sic fit igitur ut eventus praescite rei nequeat evitari.

ita cum novi quid futurum necesse est id ipsum esse futurum sic igitur fit. i. contingit ut eventus rei praescite nequeat evitari. Notandum quod ratio sic potest formari. Sicut se habet scientia respectu scibilis praesentis sic praescientia respectu effectus futuri. sed cum scio in praesenti aliquid esse necesse est ipsum esse ergo cum praescitur aliquid futurum esse necesse est ipsum futurum esse. sed deus praescit omnia futura ergo necessario eveniunt. et sic iterum tollitur libertas arbitrii.

Postremo si quod aliquid alioquin atque sese. res habet existimet. id non modo scia non est. sed est opinio fallax: ab scientie veritate longe diversa. Quare si quid ita futurum est ut eius certum ac necessarium non sit eventus: id eventurum esse praesciri quod poterit? Sicut enim scia ipsa impmixta est falsitati. ita id quod ab ea percipitur esse aliter atque percipitur nequit. Ea namque causa est cur mendacio scia careat. quod se ita re quibus habet necesse est. uti ea sese habet scia comprehendit.

modo et sedere est veritas. in h. s. i. sedere te est veritas sedendi in altero. s. i. opinione est veritas veritatis. s. non idcirco quisque sedet supple causaliter quoniam causa est opinio quoniam veritas opiniois non est causa sessionis sed hec scilicet opinio potest esse causa quoniam praesessit quaepra. i. alique sedere et ita causa veritatis ex altera parte procedit. tamen in utroque est cois veritas. et eodem modo arguetur de providentia et de his quod providentem. Unde dicitur. Pater. i. manifestum est rocinari sicut de providentia et de rebus futuris. nam et si per

hoc phia ostendit quod ista responsio includit falsitatem. quia ponit quod aliquid quod temporale sit causa eterne. dicunt enim quod res future sint cause praesentis eterne. Unde dicitur. Jam vero propter posterum est. i. praesens est ut eventus rerum temporalium dicatur esse causa

hic ponit secundam responsionem ad probandam secundam conclusionem dicens. Ad hec supple praedicta addenda est hec ratio. Sicuti scio esse quid. i. aliquid. necesse est ipsum esse tamen non est scientia sed est fallax opinio longe diversa a veritate scientie quare si aliquid ita futurum est ut eius eventus non sit certum et necessarium quo modo illud poterit praesciri eventurum? quod dicitur. nullo modo. Cuius rationem assignat dicens. Sicut ipsa scia est impmixta falsitati. sic illud quod

hic ponit tertiam rationem ad idem dicens. Si quis existimet aliquid esse alioquin id est aliter quod res se habeat illud non modo id est non tamen non est scientia sed est fallax opinio longe diversa a veritate scientie quare si aliquid ita futurum est ut eius eventus non sit certum et necessarium quo modo illud poterit praesciri eventurum? quod dicitur. nullo modo. Cuius rationem assignat dicens. Sicut ipsa scia est impmixta falsitati. sic illud quod

Libri quinti de consolatione philosophie

concipitur ab ea non potest aliter esse quam concipitur, quia si posset aliter se habere tunc scientia posset esse falsa. **U**n subdit. **I**ta est causa quare scientia caret mendacio, quia necesse est unquamque rem ita se habere sicut scientia comprehendit eam se habere. **N**ondum quod ratio quam intedit est ista. **Q**uicumque existimat rem aliter esse quam est: eius estimatio est falsa et non est scientia sed fallax opinio. **S**i si deus presciat aliquid futurum esse et si ipsum non necessario euenit sicut presciuit prescientia dei, non erit scientia sed fallax opinio: ergo futura a deo preuisa necessario eueniunt, et sic perit liberum arbitrium

Hic philosophia improbat modos quibus aliqui nituntur saluare prouidentiam, et primo querit quomodo possit saluari prouidentia diuina in probando duos modos quibus aliqui conabantur ipsam saluare, scilicet cum modo ponit tertium modum similem ipsi in probando, scilicet ibi. **Q**uod si apud **P**rimo dicit **Q**uid igitur dicemus? quamquam modo dici potest quod deus prouideat hec futura incerta. **P**rimus modus est ut dicat deus ea que prouidet iudicare infallibiliter quousque possint non euenire. **S**ed id est inconueniens, quia tunc falleret sua prouidentia vnde dicit. **N**am si deus ceterum iudicat euenire infallibiliter que etiam possibile est non euenire, fallitur supple deus, quod non modo, id est non tamen nefas est sentire de deo sed etiam nefas est voce perferre. **S**ecundus modus est ut dicat deus prouideat futura indeterminata sicut futura sunt, sed isto modo prouidentia dei non est certa. **U**n dicit. **S**i deus discernit ista futura esse, que prouidentur indeterminata sicut sunt ut scilicet cognoscat ea eque i. equaliter posse fieri vel non fieri quam est ista prescientia quam nihil certum, nihil stabile comprehendit, quasi dicat, talis prouidentia nulla est, et quod hec prescientia differt ab illo vaticinio ridiculoso **L**yzesie quem dicebat. **Q**uicquid dicam hoc erit vel non erit. **Q**uo etiam, id est in qua diuina prouidentia presciterit, id est proualebit humana opinio si iudicat incerta sicut homines ea quousque euentus est incertus, id est in nullo differt. **N**ondum quod cum **L**yzesias vidisset duos serpentes simul coire plecto baculo ipsos separauit ab invicem et mutatus fuit in mulierem, post septem annos iterum serpentes coeuntes baculo separauit et mutatus fuit in virum. **C**um autem orta fuisset dissensio inter **J**ouem et **J**unonem an maior esset delectatio in coitu viri quam mulieris, electus fuit **L**yzesias in iudicem quod exptus erat sortem utriusque seruis. **C**um autem diceret maiore esse delectationem mulieris, **J**uno commota excecavit ipsum. **J**upiter autem sui miseratus in recuperationem amissi viri dedit sibi ipsum vaticinandi, fuit autem hec sua vaticinatio. **Q**uicquid dicam erit vel non erit. **S**i si deus non aliter presciat futura indeterminata nisi quousque erunt vel non erunt: non differet sua prescientia a prescientia **L**yzesie quod est ridiculosus

Hic ponit tertium modum conatum saluare prouidentiam: **E**t est ut ponamus omnia euenire de necessitate et auferamus liberum arbitrium. **P**rimo ergo ponit istum modum, secundo ostendit que inconuenientia sequantur ipsum ibi. **Q**uo semel **P**rimo ergo concludit istum modum dicens. **Q**uod si apud illum certissimum fontem omnium rerum nihil potest esse incertum, certus est euentus eorum que ipse firmiter presciuerit futura. **Q**uare nulla erit libertas humanis consiliis et actionibus quas diuina mens sine errore falsitatis cuncta prospiciens alligat et constringit ad unum euentum. **N**otandum est quod nulla mutatio cadit, cum ea fontem omnium rerum quia cognitio eius non potest esse incerta, et si esset incerta esset imperfecta et diminuta, si ergo est certa res impediri futurorum necesse est ut omnia futura presciant a deo necessario eueniant.

Quid igitur? **Q**uoniam modo deus hec incerta futura prouideat? **N**am si inuincibiliter euentura ceterum, que etiam non euenire possibile est: fallit. **Q**uod non sentire modo nefas est sed etiam voce perferre. **A**t si ita vti sunt: ita ea futura esse decernit, ut eque vel fieri ea vel non fieri posse agnoscat: quam est hec prescientia quam nihil certum: nihil stabile comprehendit? **A**ut quod hoc refert vaticinio illo ridiculo tyresie, quicquid dicam aut erit aut non? **Q**uid etiam diuina prouidentia: humana opinione presciterit si vti homines incerta iudicat quousque est incertus euentus?

Secundus modus est ut dicat deus prouideat futura indeterminata sicut futura sunt, sed isto modo prouidentia dei non est certa. **U**n dicit. **S**i deus discernit ista futura esse, que prouidentur indeterminata sicut sunt ut scilicet cognoscat ea eque i. equaliter posse fieri vel non fieri quam est ista prescientia quam nihil certum, nihil stabile comprehendit, quasi dicat, talis prouidentia nulla est, et quod hec prescientia differt ab illo vaticinio ridiculoso **L**yzesie quem dicebat. **Q**uicquid dicam hoc erit vel non erit. **Q**uo etiam, id est in qua diuina prouidentia presciterit, id est proualebit humana opinio si iudicat incerta sicut homines ea quousque euentus est incertus, id est in nullo differt. **N**ondum quod cum **L**yzesias vidisset duos serpentes simul coire plecto baculo ipsos separauit ab invicem et mutatus fuit in mulierem, post septem annos iterum serpentes coeuntes baculo separauit et mutatus fuit in virum. **C**um autem orta fuisset dissensio inter **J**ouem et **J**unonem an maior esset delectatio in coitu viri quam mulieris, electus fuit **L**yzesias in iudicem quod exptus erat sortem utriusque seruis. **C**um autem diceret maiore esse delectationem mulieris, **J**uno commota excecavit ipsum. **J**upiter autem sui miseratus in recuperationem amissi viri dedit sibi ipsum vaticinandi, fuit autem hec sua vaticinatio. **Q**uicquid dicam erit vel non erit. **S**i si deus non aliter presciat futura indeterminata nisi quousque erunt vel non erunt: non differet sua prescientia a prescientia **L**yzesie quod est ridiculosus

Quod si apud illum rerum omnium certissimum fontem nihil incerti esse potest: certus eorum est euentus que futura firmiter ille presciterit. **Q**uare nulle est humanis consiliis actionibusque libertas: quas diuina mens sine falsitatis errore cuncta prospiciens ad unum alligat et constringit euentum

Prosa tertia

Quo semel recepto: quantus occasus humanarum rerum
sequatur: liquet. Frustra enim bonis malisque premia pe-
ne ve proponuntur. que nullus meruit liber ac voluntari-
us motus animorum. Id quod omnino videbitur iniquissimum quod
nunc equissimum iudicatur: vel puniri improbos/ vel remu-
nerari probos. quos ad alterutrum non propria mittit vo-
luntas sed futuri cogit certa necessitas. Nec vicia igitur
nec virtutes quicquam fuerint: sed omnino meritum potius
mixta atque indiscreta confusio

posito scilicet ut neque liber arbitrium liquet. i. manifestum est quantum occasus. i. quanta destructio huma-
narum rerum consequatur. frustra enim proponunt bonis premia et malis pene. ita statuta et leges humane et
sunt inutiles que penas et premia statuunt que nullus mortuus aiorum liber ac voluntarius meruit et illud
videbitur iniquissimum omnino quod nunc iudicatur equissimum scilicet puniri improbos et remunerari probos. quos ad
alterutrum. i. ad probitatem vel improbitatem non mittit propria voluntas sed cogit certa necessitas futuri.
igitur virtutes et vicia non erunt quicquam sed potius erit mixta et indiscreta confusio omnino meritum scilicet
bonorum et malorum. Non quod omnes virtutes et vicia oriuntur ex libera electione boni et mali. et similiter puni-
tio et remuneratio sunt propter liberam actionem boni vel mali si ergo tollit libertas arbitrii non erit li-
bera electio nec libera actio bona vel mala et propter consequens nulla erit virtus et nullum vicium. et iniuste malum
punietur cum ex necessitate malum operetur. et iniuste bonum premietur cum ex necessitate operetur bonum quod absurdum est dicere

Quo quod nihil sceleratius excogitari potest cum ex punitio-
ne rerum omnis ordo ducatur nihilque consilii liceat humanis:

sic ut vicia quae nostra ad bonorum omnino referantur auctore
sequitur ut vicia nostra referantur in auctorem omnino supple deum quod nihil sceleratius excogitari potest quod deum
dicere auctorem malorum quod tamen necessarium est ablata libertate
aut non est in potestate rei ut evitetur. necessario est ab agente et a producente. Si ergo actio voluntatis no-
stre non est libera. defectus ad idem secundum voluntatem reducet in
deum nostrorum quod est absurdum

Igitur nec sperandi aliquid nec deprecandi vlla ratio est.

Quid enim vel speret quisque vel etiam deprecet/ quoniam optata
omnia series inflexa procedit/ auferet igitur vnicum
illud inter homines deusque commercium: sperandi scilicet ac deprecandi.
Si quidem iuste humilitatis precio: inestimabilem vicez
diuine gratie promeremur (quod solus modus est quo cum
deo colloqui homines posse videantur: illi quod inaccessibile lu-
ci: prius quoque quam impetrent. ipsa supplicandi ratione con-
iungitur) Que si recepta futurorum necessitate nihil virum ha-
bere credatur. quod erit quod summo illi reipublice principi conecti atque
adherere possim? Quare nec erit humanum genus: vti pau-
lo ante carabas disseptum atque disiectum suo fonte fatiscere
petret quod petit. prius ei preces porrigimus quam effectum consequamur. quod si spes et deprecatio si nihil credantur
habere virum recepta. i. concessa. necessitate futurorum. quid erit quo coniungi possim? illi summo

Dic ponit inconuenientia que sequitur
tur si auferat liber arbitrium. Et pri-
mo ostendit que inconuenientia sequitur ex
parte hominum. secundo que ex parte dei.
tertio que ex parte conuentionis hominum
ad deum. scilicet ibi. Quo nihil. tertia
ibi Igitur nec sperandi. Inconuenientia
ex parte hominum sunt. Si non sit liberum
arbitrium. frustra proponuntur hominibus pe-
ne vel premia. et iuste puniuntur ma-
li et premiantur boni. nec erunt vicia nec
virtutes in hominibus sicut nec in alijs
que agunt necessitate nature et non li-
bertate animi vnde dicit. Quo semel

Dic ostendit inconuenientia quod sequitur
ex parte dei scilicet quod deus erit auctor ma-
lorum. vnde dicit cum omnis ordo rerum ducatur
ex punitioe diuina et si nihil liceat
atque liber fieri ex humanis consilijs. fit. i.
Non dicitur quod defectus in operatione que defectus
in deum. et sic deus erit causa defectuum

Dic ponit inconuenientia que sequitur
tur ex conuentione hominum ad deum quia
tolleret actus deprecandi et actus spe-
randi quibus maxime coniungimur deo
vnde dicit. Igitur si tollit liberum arbitri-
um nec vlla ratio est sperandi aliquid.
nec deprecandi inter deum et homines.
Quid enim quisque deprecet vel speret si
series inflexa procedit optata
quod dicitur frustra fieret vtriusque. igitur auferet
illud vnicum commercium. i. sperandi et de-
precandi inter deum et homines. Vocat autem
spem et deprecationem commercium. quia
istis mercamur omnia beneficia. vnde
subdit Si quidem precio iuste humilita-
tis homo promeretur inestimabilem vicem. i.
retributionem diuine gratie qui modus
deprecandi solus est quo homines vide-
tur posse colloqui cum deo et coniungi in-
accessibili luci scilicet deo propter quod homo im-
petret quod petit. prius ei preces porrigimus quam effectum consequamur. quod si spes et deprecatio si nihil credantur
habere virum recepta. i. concessa. necessitate futurorum. quid erit quo coniungi possim? illi summo

Dic ponit inconuenientia que sequitur
tur ex conuentione hominum ad deum quia
tolleret actus deprecandi et actus spe-
randi quibus maxime coniungimur deo
vnde dicit. Igitur si tollit liberum arbitri-
um nec vlla ratio est sperandi aliquid.
nec deprecandi inter deum et homines.
Quid enim quisque deprecet vel speret si
series inflexa procedit optata
quod dicitur frustra fieret vtriusque. igitur auferet
illud vnicum commercium. i. sperandi et de-
precandi inter deum et homines. Vocat autem
spem et deprecationem commercium. quia
istis mercamur omnia beneficia. vnde
subdit Si quidem precio iuste humilita-
tis homo promeretur inestimabilem vicem. i.
retributionem diuine gratie qui modus
deprecandi solus est quo homines vide-
tur posse colloqui cum deo et coniungi in-
accessibili luci scilicet deo propter quod homo im-
petret quod petit. prius ei preces porrigimus quam effectum consequamur. quod si spes et deprecatio si nihil credantur
habere virum recepta. i. concessa. necessitate futurorum. quid erit quo coniungi possim? illi summo

Prosa quarta

An cum mentem cerneret altam
 Pariter summam et singula norat
 Nunc membrorum condita nube
 Non in totum est oblita sui
 Summamq; tenet/singula perdens.
 Igitur quisquis vera requirit
 Neutro est habitu, nam neq; nouit
 Nec penitus tamen omnia nescit
 Sed quam retinens meminit summam
 Consultat, alte visa retractans,
 Ut seruat quaeat oblitus
 Addere partes

nis solueret rō prius tacta. Vel aia scit qd desiderat vel nescit? Dico q nescit in spēali z in p̄pria forma s̄ scit i vli. Et cū dī. Nlls desiderat notū, vey ē sic est notū in vli. tñ desiderat ipm vt est ignotū i speciali. Et cū dī. si ignorat/nunq; inueniet, vey est si ignorat tā in generali q̄ in spēali, et si ignorat in potentia et in actu, si tñ scit in potentia et in vli et ignorat actu z in p̄pria forma: p̄t ipm inuenirez addiscere

**Philosophia inquit. Prescientia tu-
 turorum nihil his que ventura sunt
 necessitatis importat**

Quam illa, Vetus inquit hec est de puidētia querela. Marcoq; tullio: cū diuinationez dis- tribuit vehement agitata, tibiq; ipsi res diu prorsus multaq; q̄sita. s̄ haud quaq; ab vllō vīm haften? satis diligent ac firmit expedita. Cuius caliginis cā ē, q̄ humane rōnationis motus/ad diuine p̄scie simplici- citatē nō p̄t admoueri, q̄ si vllō mō cogitari queat: ni- hil p̄sus reliquet ambigui. Qd ita demū patefacē atz expedire tentabo: si prius ea q̄b? moueris expendero at excogitari nihil relinquet p̄sus ambigui, qd, s̄ rōnem z cām difficultatis ita demū patefacēz expedire tentabo si pri? expendero, i. declarauero ea q̄bus tu moueris. Nō q̄ q̄stio de puidē- tia dina z libero arbitrio est oim q̄onū difficillima de q̄ multi antiq; dubitabāt, z nō nllī modno rūp̄t ei? difficultatē lapsi s̄t, quā Eull. in li. diuin. p̄ctans/ z nō valēs dissoluē ei? difficultatez: negat penit? puidētia z p̄sciaz futuroz a deo in p̄dicto li.

Quero enī cur illam soluentū ratiōem minus effica- cē putes, que quia prescientiā non esse futuris rebus cām necessitatis existimat, nihil impediri prescientia arbitrij libertatem putat. Num eniz tu aliunde argu- mentū futuroz necessitatis trahis nisi q̄ ea q̄ presci-

Hic soluit obiectionez. Ubi nōndū q̄ Plato posuit aias esse in celo creatas z hīc cognitionē oim p̄fectā, s̄ p̄ lapsum ad corpea/ eā obliuisci cognitionez rez i p̄ti- culari z retinē eā in vli, et postea p̄ exercitiū recupare cognitionē rez in p̄ticulari. Vñ dīc sic, An/ est nota so- lutionis cū aia cernēt, i. specularēt altā mentē, i. p̄fun- dā mentē dei, ipsa parit, i. sil nouerat sumā, i. vlem cog- nitionē z singula, i. singularē cognitionē rez, s̄ nūc ip̄a p̄dita, i. reāta nube mēbroz nō est oblita sui p̄ totū, i. to- talit, s̄ ip̄a tenet summā, i. cognitionē vlem rez p̄dens singula, i. singularē cognitionē. Igit q̄squis requirit, i. in- uestigat cognoscē vera, talis ē neutro habitu supple vt p̄fecte coḡscat vel q̄ oīo ignoret, vñ dīc Nā neq; nouit, s̄ in spēali z p̄fecte illud qd querit, nec penitus ne- scit oia s̄ ipse mem̄it, i. in memoria hz summaz, i. vlem cognitionē quā retinēs p̄sulit supple actuali p̄sideratōe retractans, i. reuocās p̄ studiū alte, i. subtilit visa, i. pri- us in speciali cognita vt ipse queat addē pres p̄tibus, seruat supple i memoria

Nō q̄ fm istā viā Plato p̄t ipm inuenirez addiscere

Hec est q̄rta p̄sa h? q̄nti in qua p̄hia incipit dissoluē q̄onez de p̄pal- sibilitate puidētiez liberi arbitrij, z p̄mo tangit difficultatē h? q̄onis z cām difficultatis, z tāgit modū p̄ cedēdi circa ei? solonez, 2? dissoluit eā ibi Quero ei? P̄rio dīc Hec q̄re- la, i. q̄o hec de puidētia est vetus z est vehement agitata, i. p̄tractata a Marco tullio cū dis̄buit, i. diuidit diuinationē, s̄ in libro diuinationū vbi diuidit diuinationē i suas spēz, z non solū huic, s̄ tibi ipsi ē res multū diu q̄sita/ s̄ haud q̄q; i. nō alicubi ab vl- lo vīm satis diligent z firmit expe- dita Cuius caliginis, i. difficultatis cā ē q̄ motus, i. actus hūane rōnis nō p̄t admoueri, i. applicari ad simplici- tatē dīne puidētie, q̄ si vllō mō que-

Hic p̄hia accedit ad solutionem q̄onis, z p̄mo disc̄tur motiua boeciū 2? soluit dubitationē siue q̄onem ibi Qm̄ igit, Circa primū scienduz q̄ duo fuerūt motiua boeciū p̄ncipalia circa hāc q̄onem Primuz qz vidēt nēcariū s̄ d? puidēt futura q̄ nēcario

Prosa quarta

In hoc probatione firma ratione subnixā pstat, non ex signis neq; petitis extrinsecus argumētis, sed ex conuenientibus necessarijsq; causis esse ducendam.

ex signis neq; ex argumētis extrinsecis petitis, i. acceptis, s. firma rō ducēda est ex puenientib; i. ex p; ijs z necessarijs causis. Cū g̃ p̃dicta rō p̃cesserit ex signo/ nō ē efficacē et demōstratiua cū sit a posteriori. Demōstratio at̃ que est potissima p̃bationū ipsa ē a priori cū sit ex causis: p̃ se: im mediatis: prioribus: z notioribus, et p̃ tanto etiaz demōstratio est syllogismus faciens scire: efficacē ad probandū, ex p̃mo poster].

B. S; q̃ fieri p̃t vt ea nō proueniāt q̃ futura eē p̃ uident?

P. Quasi nō nos ea q̃ p̃uidētia futura esse p̃ noscitur, nō eē euentura credam; ac nō illō pot; arbitremur, licz eueniāt, nihil tñ vt euenirēt sui natura necessitatis habuisse.

Quid hinc facile ppendas/licebit.

P. Plura etenim duz sūt sbiecta oculis intuemur/ vt ea q̃ in q̃drigis moderādis atq; flectēdis facē spectant aurige atq; ad hūc modū cetera.

Quid igit̃ q̃cōz illoz ita fieri nēcitas vlla p̃pellit?

B. Minime. **P.** Frustra ei eēt artis effect; si oīa coacta mouerent.

Que igit̃ cū sūt: carēt existēdi nēcitate, eadē priusq; hāt sine necessitate futura sunt.

Quare sunt q̃dam euentura, quozū exitus ab oī nēcitate sit absolutus?

Nā illō q̃dez nulluz arbitroz eē dicitur: q̃ nūc sūt: priusq; fierēt euentura uō fuerint.

Que igit̃ etiā p̃cognita: liberos habent euent; Nā sic scia p̃ntiū rez nihil his q̃ sūt, ita p̃sciētia futuroz nihil his q̃ ṽtura sūt nēcitate importat.

Que sunt in fieri, sic ea q̃ vident aurige facē i moderādis et flectēdis quadrigis, et cetera videmus ad hūc modū vt que sūt in alijs actibus voluntarijs.

Quid vlla necessitas p̃pellit aliqd̃ illoz ita fieri sic oculis videt; Dic̃ boecius. **M**inime. **E**t assignat rōnem. Frustra eni esset effectus artis si oīa mouerent coacta, z frustra esset ars flectēdi quadrigā si nēcario flecteret.

Que igit̃ illa que cū sūt/ carēt nēcitate existēdi: eadē sūt futura sine nēcitate priusq; sūt. **E**x q̃ p̃cludit q̃ q̃dam sūt ṽtura q̃z exitus, i. euentus ē absolutus ab oī nēcitate. **E**t forsan aliq; dicēt. **E**a q̃ nūc sūt nō erāt futura anteq; essent, s. excludit. **D.** Nullū arbitroz esse dicitur q̃ que nūc sūt/ euentura nō fuerint, s. eni esset nimis irrōnabile. **I**ō nēcario p̃cludit q̃ hec etiā p̃cognita hūt euentus liberos, qz sic scia p̃ntiū/ nihil importat nēcitate his rebus q̃ sūt in p̃nti sic patet i exemplo p̃dicto de regimē q̃drige, ita p̃ntia futuroz nihil importat nēcitate his q̃ ṽtura sūt.

Nō q̃ futura in p̃patione ad diuinā p̃uidētā sūt nēcario/ nēcitate p̃ditionata, nō tñ oīa sūt nēcario nēcitate absoluta. **M**ulta eni a rōne eueniūt sic ea q̃ sūt ab arte z a voluntate vt regimē q̃drigaz, si eni regimē q̃drigaz nēcario eueniret: frustra eēt ars regēdi q̃drigā.

Nō q̃ sic res actu sūt ita erāt futura, s. q̃dā actu libere sūt, g̃ erāt libere future, z p̃ p̃ns nō oīa sūt nēcario futura, lz nōtate p̃ditionata i q̃ntū p̃panē ad p̃uidētā diuinā, nō tñ in sui natura p̃siderata nēcario eueniūt nēcitate absoluta sic postea videbit; vbi distinguet duplicē nēcitate p̃ditionatā z absolutā.

Sed hoc inquis ipm̃ dubitat, an eaz rez que necessarios exitus nō hūt/ vlla possit eē p̃renotio?

Dissonat

Dic̃ oñt modū p̃bandi ex signo nō esse efficacē, et dic̃ **C**onstat, i. manifestū est rōnem subnixā, i. firmatā demōstratione eā nō esse ducendāz

firma rō ducēda est ex puenientib; signo/ nō ē efficacē et demōstratiua cū sit a priori cū sit ex causis: p̃ se: im mediatis: prioribus: z notioribus, et p̃ tanto etiaz demōstratio est syllogismus faciens scire: efficacē ad probandū, ex p̃mo poster].

Dic̃ p̃bia p̃bat quādā dubitatio nē z soluit eā, videt eni ex dictis se qui q̃ aliq̃ p̃nt p̃sciri q̃ tñ non necessario eueniūt, si at̃ nō necessario eueniūt: p̃nt nō euenire, z sic sequit q̃ aliquod p̃scitū a deo/ nō eueniat.

Prio g̃ p̃bia dubitādo de hoc querit. **D.** **E**x q̃ ita est q̃ ea que s̃p̃scita nō sunt nēcario s. p̃nt non euenire, q̃ i. quō fieri p̃t vt ea que prouident futura esse/ nō eueniant.

Tūc soluit dubitatio nē. **D.** q̃ nō negat q̃ p̃scita nō eueniāt, imo oportet dicē q̃ p̃scita ta eueniāt/ s. tñ nō eueniūt de nēcitate, vñ dic̃ **Q**uasi nō. **Q.** **D.** ista dubitatio p̃cedit q̃ nō credamus ea q̃ p̃ uidentia p̃noscit nō esse ventura, s. hoc nō ē vez, s. potius arbitremur illō, s. q̃ licet futurz eueniat: nihil tñ nēcitate habuisse i sui natura vt eueniret.

Et manifestat exēplo quō aliqd̃ certe p̃prehendit qd̃ tñ nō ē necessariū. **D.** q̃ aliqd̃ cognitū eueniat z tñ nō nēcario/ licebit q̃ tu s. p̃pendas hinc, i. ex tali exēplo **I**ntuemur eni p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

enim p̃la exempla oculis dū sūt, i. dū

Libri quinti de consolatione philosophiæ

bitatiōis. 2° assignat cāz erroris. ibi
Cuius erroris cā est. Dic pmo. **Sz**
tu inq̄s o boeci hoc ip̄z dubitat an
possit esse vlla prenotio. i. p̄scientia
illaz rez q̄ non hnt n̄carios exitus.
.i. euentus. h̄ eni nullo mō videt̄ pos
sibile cū vident̄ hec dissonare. s. p̄
scientia et p̄tingētia. **Tu** eni putas
si p̄uideant̄ p̄tingētia/n̄cario ip̄a cō
sequi/ et si n̄citas desit mime ea p̄sciri. et putas nil posse p̄phendi p̄scientia diuina nisi certū. Est
ea q̄ sunt incerti exitus. i. euentus sic p̄tingentia si p̄uidēt illa q̄ certa. tu putas illud esse cali
ginē opionis nō v̄itate scie. et in h̄ tu deciperis. cuius deceptōis cā est error tuus circa iudiciuz
cognitiōis. **Credis** eni diuersū esse ab integritate scie/ alit̄ arbitrari rē q̄ se habeat. et i h̄ erras

Nō q̄ qz nos nō possum⁹ futura p̄tingētia certe p̄cognoscē: putamus sicut dū hoc nō posse
Res eni eodē mō se h̄ns: diuersimode a diuersis pōt cognosci. vñ cognoscere rē alit̄ q̄ se h̄z ex
pte rei cognite nō est scia. h̄ cognoscē rē alit̄ q̄ se habeat ex pte p̄gnoscentis bene ē scietia et sic
futura p̄tingētia h̄ in se sint incerta. pnt tamē p̄sciri a deo sine errore falsitatis.

Dic affigē cām erroris. **Ubi** nō
q̄ cā erroris q̄re putam⁹ futura in/
certa nō posse certe p̄sciri. qz putat
q̄ facultas cognitiōis sit fm facul
tatē rei cognite et nō ipsius coḡscen
tis qd̄ est falsum. **Primo** h̄ p̄mittit
h̄mōi cām erroris. 2° improbat ip̄m ibi.
Nā vt hoc breui. **Dic** pmo. **Cuius** erroris cā est qz existi
scientis. qd̄ totū est p̄. i. p̄ p̄trariū qz res magis coḡscunt h̄z naturā coḡscientis. **Omne** eni qd̄ cog
noscit̄: nō p̄phendit̄ fm sui vim. i. fm modū sue nature h̄ potius fm facultatē coḡscētis. **Nō**
q̄ h̄ cognitio esset fm facultatē rei cognite tūc res ab oibus eodē mō coḡsceret. et sic aliqd̄ p̄i
henderet eodē mō ab intellectu h̄mano et dīno qd̄ falsū est. qz que sunt incerta p̄prehensione hu
mana: s̄ certa p̄phensione diuina. cognitio h̄ pot⁹ attendit̄ fm facultatē potētē coḡscētis. ita
q̄ q̄nto potētia est efficacior et certior tanto certius et limpidiuz rem comprehendit

Dic pbat q̄ facultas cognitiōis
est fm facultatē potētē coḡscētis et
nō rei p̄gnite. pmo declarat h̄ exē/
plus. 2° pbat h̄ idēz p̄ rōnē ibi neg
id iniuria. pma i duas fm duo exē/
pla scdm̄ ibi. **Ipm** qz. **Prio** dic q̄
p̄gnitio sit fm facultatē coḡscētis li
quet breui exēplo. nā visus alit̄ cog
noscit eandē corp̄is rotūditatē et alit̄ taā⁹. **Illi** ei visus manēs emin⁹. i. a lōginq̄ intuet̄ totū cor
pus s̄t iactis radijs visualib⁹. **Dic** h̄o. s. taā⁹ coherēs et p̄iūctus orbi. i. rotūditati et mot⁹ circa i/
pluz ambitū. i. circa corpus rotūdn̄ p̄phēdit̄ eius rotūditatez p̄tipus. i. p̄ ptes. **Nō** q̄ innuit
duplicē dīam int̄ modū coḡscēdi visus et tactus. **Pria** ē q̄ visus a remotis existēs coḡscit̄ ali/
qd̄ corpus rotūdn̄. **Tactus** at̄ nō coḡscit̄ ip̄m nisi cōiūctū. **Sed** dīa ē q̄ visus totuz corpus
simul p̄phēdit̄. taā⁹ at̄ p̄ partes. illis at̄ diuersitas i coḡscēdo nō eēt si res coḡsceret̄ ex sui na
tura cū eadē res manet in vtraqz cognitiōe. **Nō** qd̄ dixerūt visioē fieri p̄ emissionē radiōz
visualiū ab oculis vsqz ad rē visam. **Sed** hec opinio ē contra Aristotelē. visio eni nō fit extra
mittēdo sed intus suscipiēdo. patiente eni aliq̄ sensitiuo fit ip̄m videre. ū. de aia. **Dic** aut̄ loq̄t̄
tur opinione antiquoz cū dicit q̄ visus totū corpus intuet̄ iactis radijs.

Dic pōit scdm̄ exēplū i h̄tutib⁹
coḡscitiuis s̄bordinatis. 2° oñt quō
iste h̄tutes se habeāt inuicē ibi. **In** q̄
illd̄. **Prio** h̄ declarat quō idēz a di
uersis potētis diuersimode cōp̄re/
re et eni vident̄. **Putas** qz si p̄uideant̄/ p̄sequi neces
sitatē. si necessitas desit/ minie p̄sciri. nihilqz scientia
p̄prehendi posse nisi certū. **Qu** si que incerti s̄t exitus:
ea quasi certa p̄uidēt/ opionis id esse caliginez: non
scientie veritatē. **Alii** eni ac sese res habeat arbitra
ri: ab integritate scientie coḡdis esse diuersum.

Cuius erroris cā ē. q̄ oīa que quisqz nouit: ex ip̄oz
tū vi atqz natura p̄gnosci estimat q̄ sciunt. qd̄ totuz
cōtra ē. **Qu** eni qd̄ p̄gnoscit̄ non scdm̄ sui vim. h̄ fm

p̄gnoscentiū potius cōphēdit̄ facultatem
Nā vt hoc breui. **Dic** pmo. **Cuius** erroris cā est qz existi
scientis. qd̄ totū est p̄. i. p̄ p̄trariū qz res magis coḡscunt h̄z naturā coḡscientis. **Omne** eni qd̄ cog
noscit̄: nō p̄phendit̄ fm sui vim. i. fm modū sue nature h̄ potius fm facultatē coḡscētis. **Nō**
q̄ h̄ cognitio esset fm facultatē rei cognite tūc res ab oibus eodē mō coḡsceret. et sic aliqd̄ p̄i
henderet eodē mō ab intellectu h̄mano et dīno qd̄ falsū est. qz que sunt incerta p̄prehensione hu
mana: s̄ certa p̄phensione diuina. cognitio h̄ pot⁹ attendit̄ fm facultatē potētē coḡscētis. ita
q̄ q̄nto potētia est efficacior et certior tanto certius et limpidiuz rem comprehendit

Nā vt hoc breui liqueat exemplo: eandē corporis ro
tūditatē aliter visus: alit̄ tactus. agnoscit. **Ille** emi⁹
manēs/ totū simul iactis radijs intuet̄ **Dic** h̄o coher
rens orbi atqz p̄iūctus circa ipsum motus ambitū
rotūditatem partibus comprehendit

Illi ei visus manēs emin⁹. i. a lōginq̄ intuet̄ totū cor
pus s̄t iactis radijs visualib⁹. **Dic** h̄o. s. taā⁹ coherēs et p̄iūctus orbi. i. rotūditati et mot⁹ circa i/
pluz ambitū. i. circa corpus rotūdn̄ p̄phēdit̄ eius rotūditatez p̄tipus. i. p̄ ptes. **Nō** q̄ innuit
duplicē dīam int̄ modū coḡscēdi visus et tactus. **Pria** ē q̄ visus a remotis existēs coḡscit̄ ali/
qd̄ corpus rotūdn̄. **Tactus** at̄ nō coḡscit̄ ip̄m nisi cōiūctū. **Sed** dīa ē q̄ visus totuz corpus
simul p̄phēdit̄. taā⁹ at̄ p̄ partes. illis at̄ diuersitas i coḡscēdo nō eēt si res coḡsceret̄ ex sui na
tura cū eadē res manet in vtraqz cognitiōe. **Nō** qd̄ dixerūt visioē fieri p̄ emissionē radiōz
visualiū ab oculis vsqz ad rē visam. **Sed** hec opinio ē contra Aristotelē. visio eni nō fit extra
mittēdo sed intus suscipiēdo. patiente eni aliq̄ sensitiuo fit ip̄m videre. ū. de aia. **Dic** aut̄ loq̄t̄
tur opinione antiquoz cū dicit q̄ visus totū corpus intuet̄ iactis radijs.

Ipm qz hōiem aliter sensus: alit̄ imaginatio: alit̄ ra
tio. alit̄ intelligentia contuet̄. **Sensus** eni figurā in
subiecta materia p̄stituta. **Imaginatio** h̄o solam sine

Prosa quarta

materia iudicat figurā **R**atio hō hāc q̄q̄ trāscēdit. spēm̄q̄ ip̄am que singularib⁹ inest: vniuersali p̄side/ rione perpendit. **I**ntelligentie hō celsior ocul⁹ exi/ stit. **S**uppressa nāq̄ vniuersitatis ambitū: ipsaz illā simplicem formam pura mentis acie contuet.

exterior sic visus iudicat figurā hōis in sbiecta materia. i. i sensibili materia. h. i. imaginatio solaz figurā ondit sine materia. i. i absentia rei materialis. **R**ō hō hāc imaginatōnē trāscendit ip̄az spēm̄. i. naturā specificā hōis q̄ singularib⁹ inest perpendit. i. discernit vniuersali p̄sideratiōe. o/ culus hō. i. p̄sideratio intelligētie ē excellior qz intelligētia dīna suppressa ambitū vniuersitatis q̄ existit in singularibus illā simplicē formā. i. ideā hōis q̄ est in mente dīna p̄tuet acie. i. specula/ tione pure metis. **N**ō q̄ p̄mū exēplū fuit de vtutibus p̄scitūis nō sbordinatis sic de visu z taū. istud at exēplū est de vtutibus sbordinatis q̄ sunt q̄tuor. i. sensus exterior q̄ inest oibus aialibus. imaginatio q̄ tm̄ inest aialibus p̄fectis. ratio que tm̄ est in hōibus. z intelligētia p̄ quā intelligit diuinā cognitionē. **I**ste vtutes habēt diuersum modū cognoscēdi eandē rem. i. hōiez vt declarat in lra. qd nō esset nisi cognitio fieret fm facultatē vtutū p̄scitūū nō rei cognite.

In q̄ illud maxie p̄siderandū ē. **N**ā superior p̄prehen/ dēdi vis amplectit inferiorē. inferior hō ad superiorē nullo mō p̄surgit. **N**eq̄ enī sensus aliqd extra mate/ riā valet vel vniuersales species imaginatio p̄tuet. vel rō capit simplicē formaz. h. intelligētia q̄si desup spectās. cōcepta forma. q̄ sbiunt etiā cūcta dijudicat. sed eo mō quo formā ip̄az q̄ nulli aliq̄ nota eē potēat: p̄prehendit. **N**ā z rōnis vniuersum. z imaginatiōis figurā. z materiale sensibile p̄gnoscit. **N**ec rōne v/ tēs nec imaginatiōe nec sensibus. sed illo vno iūtu

mētis formaliter (vt ita dicam) cūcta p̄spiciens p̄t simplicē. i. vniuersalē formā. **I**ntelligētia at diuina q̄i desup spectās cū sit in supmo ḡdu cog/ nitionis: ip̄a p̄cepta forma ideali dijudicat etiā cūcta que subit illi forme vt cognoscēdo ideā hōis cognoscit oia que st in hōie. h. eo mō p̄phendit ip̄am formā q̄ mō nulli inferiori vtuti no/ ta esse poterit. nā ipsa cogit vniuersū i. vniuersalē formā rōnis et figurā imaginatiōis. z mate/ riale sensibile qd spectat ad sensū exteriorē nō vtens rōne nec imaginatione sensibus. h. p̄spici/ ens cūcta vno iūtu mētis. i. absq̄ discursu cogit. qd nō facit rō. **N**ō q̄ qz vtus superior vtutes includit inferiorē sic tetragonū includit trigonū. vt p̄z. **Z**. de aia. iō q̄cqd p̄t vtus inferior: p̄t et superior: et magis. qz mō magis vniuersali p̄phendit: qd inferior mō magis p̄ticulari. lz nō ecouer/ so. iō que p̄t intelligētia hūana p̄phendē p̄t et diuina intelligētia licet nō econuerso. iō q̄ p̄t intelli/ gētia hūana p̄phendē p̄t et diuina intelligētia. lz nō ecouer/ so.

Ratio q̄z cuz qd vniuersale respicit: nec imaginatio/ ne. nec sensibus vtens: imaginabilia vel sensibilia cō/ prehendit. **N**ec est enī que p̄ceptionis sue vniuersale ita diffinit. hō ē aial bipes rōnale. **Q**ue cū vniuersa/ lis notio sit. tum imaginabilē sensibilib⁹ eē rē null⁹ ignorat. qd illa: nō imaginatiōe vel sensu. h. in rōnali

Hic ponit scdm exēplū in vtuti/ bus p̄scitūis sbordinatis. scdo ont/ quō iste vtutes se habeāt inuicēz ibi **I**n q̄ illd. **P**rio ḡ declarat quō idē a diuersis potētis diuersimode p̄/ prehēdit. d. **S**ensus exterior alit p̄/ tuet ip̄z hōiez. alit imaginatio. alit rō. alit intelligētia dīna. **S**ensus ei

Hic ont p̄hia quō dīte vtutes p̄scitūe se habēt ad inuicēz. oīs q̄ q̄cqd p̄t vtus inferior p̄t etiā z superior. z āplius. **E**t p̄mo hō ont de intelligētia respectu aliaz vtutum. **S**cdō ont idem de rōne. scda ibi. **R**ō q̄q̄. **P**rio dīc **I**n q̄. i. in ordine istaz vtutū illd ē maxie p̄siderandū q̄ vis p̄prehēdēdi superior āplecti/ tur i se inferiorē. qz vtus superior cog/ noscit oē illud qd inferior. **I**nferior at nō p̄surgit ad superiorē ita vt app̄ hendat illud qd superior. qd manife/ stat in exēplo. d. **N**eq̄ enīz vllus sensus aliqd valet app̄hendē eē ma/ teriā et imaginatio p̄tuet spēs vni/ uersales. i. minus p̄ticularēs. h. rō ca/ pit

Hic ont idem de rōne q̄ sic itel/ ligentia p̄phendit alias tres vtutes inferiores. sic rō etiā p̄phendit sub/ se alias duas. i. imaginatiōnē et sen/ sū. d. q̄ rō p̄cipit qd vlt nō vtēs i/ maginatione nec sensib⁹ z p̄phēdit imaginabilia z sensibilia vlt p̄phen/ sione. **N**ec enī ē rō q̄ ita diffinit vlt/ sue p̄ceptōis hō ē aial bipes rōna/ le. q̄ diffō cū sit vltis notio. i. notifica/

Retrum quartū

Notis subdita corporum
 Cassasq; in speculi vicem
 Rerum reddit imagines.
 Unde hec sic animis viget
 Cernens omnia notio?
 Que vis singula perspicit.
 Aut que cognita diuidit
 Que diuisa recolligit
 Alternum q; legens iter.
 Nūc summis caput inserit
 Nunc decidit in infima.
 Cum sese referens sibi
 Veris falsa redarguit.
Hec est efficiens magis
 Longe causa potentior.
 q; que materie modo
 Impressas patitur notas
 Pcedit tamen excitans
 Ac vires animi mouens
 Vno in corpore passio
 Cum vel lux oculos ferit
 Vel vox auribus instrepit
 Cum mētis vigor excitus
 Quas intus species tenet
 Ad motus similes vocans
 Notis applicat exteris
 Intra sum q; reconditis
 Formis miscet imagines.
 aie erit intellectus agens, cui^o opatio est facē potentia intellecta adu intellecta, ita q; a rebus e^r
 stute intellectus agentis impmit aliqd intellectui possibili p qd in adu intelligēdi reducitur. Non
 est g intentio boeci negare qn mens sit passiuā rōne intellectus possibilis, s; vult q; mens sine aia
 magis habeat efficiētā in intellectu q; sit passiuā ab ipsis corpibus e^r, et p seque^s efficien/
 tia intellectus nō debet attribui rebus e^r, qd erat de intentione stoicorū.

qz p solā impressionē corporū tm cogsceret corporalia, nūc at ma/
 nifestū est q; etiā incorporea cogscit. Aliud inconueniens ponit, d.
 Si aia tm est passiuā q; vis aie singula pspicit, i. iudicat, aut q;
 vis aie cognita diuidit aut diuisa recolligit, aut que vis aie le/
 gens, i. apphensens alternū iter pponēdi et diuidēdi, nūc inse/
 rit caput summis, i. generalissimis/ ascendendo a specialissimis ad
 generalissima colligēdo multitudinē, et nūc decidit vel decedit
 fm aliā lra, i. cadit in inf. ma. In infima, i. in spēalissima pcedē
 do a generalissimis ad spēalissima diuidēdo. Tum, i. tandē aia
 referens, i. pparās se sibi redarguit falsa veris, i. p vera. Nō
 q; ex lra talis format rō. Illa aia nō est tm passiuā s; actiuā que
 iudicat; pponit; et diuidit, et veris falsa redarguit, s; aia intelle/
 ctua est hmōi. g. Maior nota est qz iudicare; pponē; diuidē; re/
 darguē videntē esse opationes actiue. Minor apparet Aia iudi
 cat int̄ vez et falsum, pponit p̄dicatū cuz subiecto, aliqñ diuidit
 p̄dicatū a subiecto, et falsas opinionones redarguit.

Hec est efficiens magis. Hic p̄bia ponit ve/
 ritatē, d. Hec mens est
 magis cā efficiens que est cā longe potentior q; illa q; mō mate
 rie, i. similitudine materie patit notas impressas. Et qz aliq; cre/
 deret q; in aia nlla esset passio iō subdit qdā passio pcedit opati
 ones aie i viuo corpe excitans et mouēs vires ai ad opandū ve
 qñ lux ferit oculos tūc patit visus, vel cū vox instrepit, i. insonat
 auribus tūc patit auditus, et tandē vigor mentis excitus, i. exci
 tatus vocās species quas intus tenens ad siles motus applicat
 eas notis exteris, i. similitudinib⁹ exterioribus, et miscet, i. applicat
 imagines exteriores corporū formis, i. spēbus introsum, i. i aia.
 reconditis. Nō q; boecius h; vtiē sententia platonica q; ponit
 spēs rez a pncipio naturalit inditas aie, s; aia sopita est in cor/
 pore, ita q; nō intelligit p eas nisi excite^r p imutationē sensuuz
 exteriorū, excitata aut euocat spēm siles illi quā sensus exterior
 impressit, et applicādo eā rei exteriori/ sic intelligit p eā. Ad hāc
 intentionē etiā loquitur Linconien. i. poster. d. Ratio i nob sopi/
 ta nō agit nisi prius p opationes sensuuz qbus admisce^r fuerit
 expredā. Nō q; ex lra videt q; intellectus possibilis intelligē
 do etiā sit actiuus cū sit cā efficiens vt dic in lra. Arist. ar. ij. de
 aia vult q; intelligē sit pati, et q; intellectus nullā hz naturā ni
 si q; est possibilis vocatus. Ad hoc dicūt aliq; q; qz aia pprehē
 dit tā intellectū possibile q; agentē, aia est actiuā imo causa esse
 ctua intellectationis rōne intellectus possibilis. Vel dicēdū q; in
 tellectus possibilis est potētia passiuā saltē q; ad p̄mū eius adū,
 cū intelligē sit pati, s; ois potētia passiuā de neitate regrit potē/
 tiā actiuā q; reducat ipam ad adū. Tale at actiuū nō p̄t esse res
 corporalis e^r/ cū agens sit prestantius passio, iō tale actiuuz ex pte

Disputat sensum et imaginatiouem sedere rationi: rationē
intellectui
Quod si in corporibus sentiendis: quis affi-
cient instrumenta sensuum: forinsecus obiecte
Hec est q̄nta p̄sa hui⁹ q̄nti libri

Prosa quinta

indiciū nec quicquid est sensibile. aut quoniam sibi notū sit plura sensibilia et imaginationi est subiecta inanem preceptionem esse rationis. que quod sensibile sit ac singulare quod addam vniuersale consideret. Ad hec si ratio protra respōdeat se quidem et quod sensibile et quod imaginabile sit: in vniuersitatis ratione prospicere. illa ratio ad vniuersitatis cognitionē aspirare nō posse. quoniam eorum notio corpales figuras nō possit excedere. De rebus vero cognitione firmiori potius perfectioris iudicio est credendum. In huiusmodi igitur lite nos quibus tam rationandi quam imaginandi etiam sentiendi vis inest. nonne rationis potius causam probaremus?

Est esse verum. et per se nec quicquid est sensibile quod est absurdum. Aut quoniam notū est sibi. sensus et imaginationi plura est subiecta sensibilia et imaginationi que necesse est esse sensibilia. credens ne preceptione rationis est inanē que prederat illud quod est sensibile et singulare que quod dā vlt. Ad hec si ratio respondeat se prospicere in ratione vlti quod est sensibile et imaginabile. illa ratio. sensus et imaginatione nō posse aspirare. i. puenire ad cognitionē vltis que cognitio eorum nō excedit figuras corpales. et dicet ratio potius esse credendum firmiori et perfectiori iudicio rebus. In huiusmodi igitur lite. si in sensu et imaginatione ex vna parte et rationem ex altera parte nos quibus inest ratio vis rationandi quam imaginandi et sentiendi nonne potius probaremus eorum rationis et reputaremus motiua sensus et imaginationis esse insufficientia. que dicat imo. Nō quod iudicio nobilitatis potentie potius est astandū quam iudicio potentie ignobilioris. cum igitur ratio sit potentia nobilitatis quam sensus et imaginatio eo quod ratio apprehendit propriū obiectū. et obiectū sensus et imaginationis. et nō e converso. sed potius astandū est iudicio rationis quam potentia inferioris.

Sile est quod humana ratio diuinā intelligentiā futura nisi ut ipsa cognoscit nō putat intueri. Nā ita differis.

Si qua certos ac necessarios hinc non videant euentus: ea certo euentura preesciri nequeat. Vnde igitur rerū nulla est prescientia. quā si etiā in his esse credamus: nihil erit quod nō ex necessitate pueniat. Si igitur vti ratio nis participes sumus: ita diuine iudiciū mētis habere possemus sicut imaginationes sensusque rationi cedere oportere iudicauimus. sic diuine sese mētis humanam summittere rationem iustissimum censeremus.

rationi. sic censeremus. i. iudicaremus iustissimū humane rationi se summittē diuine mētis. Nō quod sile est de iudicio sensus et imaginationis respectu rationis. et rationis respectu intelligentie diuine. Nā sensus et imaginationi videt quod ratio talis nō possit apprehendere re nisi sic ipsa apprehendit. quod tū falsū est. Sic sicut videt rationi humane quod intelligentia diuina nō possit res incertas cognoscere aliter quam ipsa cognoscit quod falsum est. Nā que ratio humana incerte cognoscit. intelligentia diuina certa apprehendit.

Quare in illius summe intelligentie cacumen si possumus erigamur. Illuc enim ratio videbit quod in se nō potest

Silicudo autem quā intendit talis est. Sensus et imaginatio sicut cognitiones inferiores quam ratio. Si ergo sensus et imaginatio vellent iudicare modū cognoscendi rationis ex modo cognoscendi proprio. et dicere quod vlt nihil esset quod ratio apprehendit. vel si verum esset iudicium rationis vel esset particulariter sensibile. ratio vero dicet contrarium. Manifestū est quod nos que vitemus utraqque cognitiones potius assentiremus rationi iudicando motiua sensus et imaginationis esse insufficientia. Dic ergo. Quid igitur si sensus et imaginatio refragent. i. dicant rationi dicentes nihil esse vlt id quod ratio putat se intueri sic arguendo. Nō enim est sensibile aut imaginabile id nō posse esse vlt sed iudiciū sensus et imaginationis. Aut igitur iudiciū rationis necesse est esse verum. et per se nec quicquid est sensibile quod est absurdum. Aut quoniam notū est sibi. sensus et imaginationi plura est subiecta sensibilia et imaginationi que necesse est esse sensibilia. credens ne preceptione rationis est inanē que prederat illud quod est sensibile et singulare que quod dā vlt. Ad hec si ratio respondeat se prospicere in ratione vlti quod est sensibile et imaginabile. illa ratio. sensus et imaginatione nō posse aspirare. i. puenire ad cognitionē vltis que cognitio eorum nō excedit figuras corpales. et dicet ratio potius esse credendum firmiori et perfectiori iudicio rebus. In huiusmodi igitur lite. si in sensu et imaginatione ex vna parte et rationem ex altera parte nos quibus inest ratio vis rationandi quam imaginandi et sentiendi nonne potius probaremus eorum rationis et reputaremus motiua sensus et imaginationis esse insufficientia. que dicat imo. Nō quod iudicio nobilitatis potentie potius est astandū quam iudicio potentie ignobilioris. cum igitur ratio sit potentia nobilitatis quam sensus et imaginatio eo quod ratio apprehendit propriū obiectū. et obiectū sensus et imaginationis. et nō e converso. sed potius astandū est iudicio rationis quam potentia inferioris.

Dic applicat illud sile ad propositū et dicit. Illud quod est dictū de sensu et imaginatione respectu rationis sile est ei quod humana ratio nihil putat diuinā intelligentiā intueri nisi ut ipsa ratio cognoscit quod apparet ex ipso modo arguendi. Nā ita differis. i. arguis si que videant non habere certos et necessarios euentus. talia nequeunt preesciri certe euentura. Igitur talium rerū nulla est prescientia. quā scilicet prescientia si credimus esse in his. nihil erit quod non pueniat ex necessitate. Si igitur sic sumus participes rationis ita possemus hinc iudiciū diuine mētis. sic nunc iudicamus imaginatione et sensus oportere cedere

Dic phia hortat ut erigamur nos ad cognitionē diuine intelligentie. d. Quare si possumus erigamur per diuina

Libri quinti Metz quintum et

gentes consideratione i cacumen illi⁹ sume intelligentie, s. diuine, illic enim rō videbit qd in se nō p̄t intueri, s. quō certa et definita p̄notio dei cognoscat illa q̄ non h̄nt certos exitus, et illud nō erit opio, s. poti⁹ erit simplicitas sume scie nullis finis inclusa qz simplicitas sume sapie ē infinita. **Nō** q̄ si cognitio sequeret facultatem rei cogniter nō p̄ntis cogiscntis, tūc sic rō hūana cognoscat futura p̄tingētia incerte, sic filiter intelligētia diuina ea incerte cogisceret, s. qz facultas cognitionū ē fm facultatē futū cogiscntiū, et intelligentia diuina in cogiscendo excedit rōnē humanā, poterit ipa certe cogiscere q̄ rō humana incerte cogiscit

Hic incipit q̄ntū metz hui⁹ q̄nti qd d̄r archilochiū ab inuētoze, da/tylicum a pede p̄dātoze. **In** q̄ oñt hoiem esse dispositū ad p̄templatio/nē celestiu ex figura corpis sui, et p̄mo describit figurā corpalem aliaz bestiaz, et figuram hois ibi. **Unica** gens, **Prō** d̄c, Aialia p̄meant terras q̄uarijs, i. valde varijs figuris, nāqz alia aialia extento corpe sic s̄t serpentes et reptilia, illa verrunt, i. vertūt puluere, et incitata, i. mota vi pectoris trahūt p̄tinuū sulcū suple in puluere, **Sūt** alia aialia q̄bus in est vaga leuitas alaz q̄ s̄berant vētos et enatant, i. Enseunt liq̄do volatu spacia lōgi etheris, i. aeris. **Sūt** alia q̄ gaudent vestigia p̄fisse solo, i. tre gressibus suis, et trāsmittē, i. p̄transire virides campos, et gaudēt subire siluas q̄ oia aialia lz videas ea discrepare varijs formis, tū facies coz prona, i. ad trā incliata valet ingrauare, i. inq̄uatos oñdē sensus hebetes, i. brutales. **Nō** q̄ p̄hia tangit tria genera aialiu, s. reptilia, volatilia, et gressibilia, que lz differant i formis qz quedā formant ad reptandū vt serpētes, quedā ad volandū vt aues, qdā ad ḡdiendū vt bestie, tū in h̄ oia p̄ueniūt q̄ h̄nt faciē inclinatā ad trā.

Hic describit figurā hois, d. **Unica** gens hoim, i. solū gen⁹ hūanū leuat celsū cacumē, i. caput suū altius et leuis stat recto, i. erecto corpe, et despiciat fr̄as vultu eleuato ad celū, tu hō frenus q̄ recto corpe petis celū, et exeris, i. erigis frontē, **Hec** recta figura admonet te qz tu desipis nisi etiā feras, i. extollas animū tuū in sublime, i. i celestia, ne mens grauata, i. ḡuedine depresso p̄ssum, i. sub sidat, i. resideat inferior corpe leuato celsius. **Nō** cū hō h̄at figurā corpis erectā ad celū si aia nō erigeret ad p̄templationē celestiu: videret corpus esse nobilius aia. **Nō** fm **Al.** in xvi. de aialibus **Nō** in oia aialia h̄z figurā rectilinearē, de qua figura etiā loquit **Quidē** i li. metamor/ phoseos dicēs. **Pronā** cū spectat aialia cetera trā **Os** homini sublime dedit celūqz vidē **Iussit** et erectos ad sidera tollē vultus

Hic incipit s̄c̄ p̄sa et vltima h̄ q̄nti, in q̄ definitat vitatē de p̄passibilitate p̄scie diuine liberi arbitrii et p̄mo ponit suā definitationē, et subiūgit vtilē exhortationē circa finē libri ibi **Auersam** igit. **Primo** oñt modū diuine cognitōis, et soluit obis

inueni. **Id** aut est quonā modo etiaz que certos exitus non habent: certa tū videat ac definita p̄notio neqz id sit opinio, s. summe potius scientie nullis terminis inclusa simplicitas

Metz archilochiū stans tetrametro bucolico et tribus trocheis.

Quā varijs terras aialia permeant figuris
Nāqz alia extento s̄t corpe puluerēqz veri
Continuū qz trahūt vi pectoris incitata sulcū
Sunt quibus alaz leuitas vaga verberet qz ventos
Et liquido longi spacia etheris enatet volatu
Hec p̄fisse solo vestigia gressibus qz gaudent.

Vel virides campos transmittere vel subire siluas
Que varijs videas licet omnia discrepare formis

Prona tamē facies hebetes valet ingrauare sensus
Atqz leuis recto stat corpore despiciatqz terras
Hec nisi terrenus male desipis admonet figura
Qui recto celum vultu petis, exerisqz frontem
In sublime feras animū quoqz ne grauata p̄ssum

Inferior sidat mens/corpore celsius leuato.

Et est p̄ssum aduerbiū loci, ne illa mēo ad celū si aia nō erigeret ad p̄templationē celestiu: videret corpus esse nobilius aia. **Nō** fm **Al.** in xvi. de aialibus **Nō** in oia aialia h̄z figurā rectilinearē, de qua figura etiā loquit **Quidē** i li. metamor/ phoseos dicēs. **Pronā** cū spectat aialia cetera trā **Os** homini sublime dedit celūqz vidē **Iussit** et erectos ad sidera tollē vultus

Disputat de eternitate dei. De presenti tpali ac de p̄terito et de futuro, et ea q̄ s̄nt i dei p̄ntia n̄c̄aria s̄t. ad p̄ns p̄siderata pendēt ex libero arbitrio

Quoniam igit vti paulo ant monstratū est, omne qd sc̄it: nō ex sua s. ex p̄phendentium natura

Prosa sexta

cognoscit: intueamur nunc quantum fas est: quod sit diuine
substantie status. ut quena etiam scia eius sit possimus
agnoscere. Deum igitur eternum esse: cunctorum ratione degentium
commune iudicium est. Quid sit igitur eternitas consideremus
Hec enim nobis naturam pariter diuinam sciam quod patefecit.

determinat de ea ibi Eternitas igitur. Pro dicit Quam miratum est paulo ante quod o[mn]e quod scit: cognoscit non ex
sua natura. i. non ex natura rei scire sed ex natura cognoscitum. intueamur nunc quantum fas est quod sit stat[us] di
uine essentie vel substantie ut possim agnoscere quod sit eius scia. Et subdit quod e[ss]e iudicium cunctorum degentium. i. ut
tunc ratione est deum esse eternum. id est consideremus quod sit eternitas. hec enim nobis patefacit naturam diuinam sciam
Non quod quod eternitas deit[atis] naturam et sciam dei non duntaxat sed substantiam: id est cognita eternitate cognoscit natu
ra et scientia dei.

Eternitas igitur est interminabilis vite tota simul et p[er]
fecta possessio

nit eius diffinitionem. et declarat eam ibi. Non si ex collatione. Pro dicit Eternitas
est possessio vite interminabilis ex his rationibus et perfectio. Non sicut eternitas est in eternitate sed non sit ipsa
eternitas sic substantie separate. Alia sit eterna: non in eternitate. nec sit ipsa eternitas ut motus. tempus. et mundus. Non
enim dicitur eternitas est possessio. ibi videtur notio possessionis ad designandum immobilitatem et indeficientiam eternita
tis quod ipsa firmiter possidet et quod habet. Et dicitur vite. ad inueniendum quod non viuendum non mensuratum etni
tate. et dicitur interminabilis. ad dicitur illi vite quod habet terminum a parte ante et a parte post. sic vita hominis. vel a parte ante
tunc sic vita angelorum. et dicitur rationibus. ad dicitur vite angelice. quoniam enim esse angeli secundum substantiam sit totum sit.
non tamen secundum operationem. cum habeat operationes successiuas et intellectiones. et dicitur perfecta ad designandum quod
eternitati nihil deest. perfectum enim est cui nihil deest. propter celum mundum.

Quod ex collatione temporalium clarius liquet. Nam quicquid
viuit in tempore: id prius a preteritis in futura preedit. Nihil
quod est in tempore constitutum: quod totum vite sue spacium pariter pos
sit amplecti. sed crastinum quod nondum apprehendit. hesternum
vero iam perdidit. In hodierna quoque vita non amplius viu
tis quod in illo mobili transitorioque momento. Quod igitur tempus
patitur additionem: id est illud sicuti de mundo censuit Aristoteles
nec ceperit unquam esse. nec desinat. vitamque eius cum tempus
infinitate tendat: non dum tamen tale est ut eternum esse iure credat
Non enim totum sit infinite latus vite spacium apprehendit atque
implectit. sed futura nondum transacta iam non habet. Quod igitur
interminabilis vite plenitudinem totam pariter apprehendit ac
possidet. cui neque futuri quicquam absit: nec preteriti fluxerit:
id eternum esse iure prohibet. Id quod necesse est et sui compos
prius sibi se assistere et infinitatem mobilis temporis habere presentem.
de mundo. et latus vite. i. duratio eius tendat. i. extendat cum infinitate temporis. nondum tamen tale est ut iure
credat esse eternum. quod non apprehendit neque implectit sit totum spacium vite sue. i. duratiouis latus infinite
. i. infinito tempore durat. et futura nondum habet transacta. i. pertransita et preterita non habet. Quicquid igitur apprehen
dit et possidet pariter totam plenitudinem interminabilis vite: cui nihil absit futuri: nec aliquid fluxerit
preteriti illud iure prohibet esse eternum. quod illud eternum sui compos eo quod nihil sibi deest: necesse est se
sibi assistere prius. et est necesse presentem habere infinitatem. i. infinitam durationem temporis mobilis. i. successiuam.

Non quod quod per cognitionem temporis deuenimus in cognitionem eternitatis eo quod opposita in se posita ma
lis elucescit. id est per naturam successionem temporis declarat nobis naturam eternitatis. Sic enim ratione temporis persistit

ad hoc factas sed diuinam prudentiam. et
excludit impassibilitatem liberi arbitrii
cum providentia diuina. scda ibi. Quid
igitur possit. scia ibi Que cuncta sunt
Pro dicitur de statu dei quod est etni
tas. et ex hoc declarat modum diuine scie
ntie ibi Quam igitur o[mn]e iudicium. Pro p[er]mit
tit quod determinandum sit de eternitate. et
paulo ante quod o[mn]e quod scit: cognoscit non ex
sua natura. i. non ex natura rei scire sed ex natura cognoscitum. intueamur nunc quantum fas est quod sit stat[us] di
uine essentie vel substantie ut possim agnoscere quod sit eius scia. Et subdit quod e[ss]e iudicium cunctorum degentium. i. ut
tunc ratione est deum esse eternum. id est consideremus quod sit eternitas. hec enim nobis patefacit naturam diuinam sciam
Non quod quod eternitas deit[atis] naturam et sciam dei non duntaxat sed substantiam: id est cognita eternitate cognoscit natu
ra et scientia dei.

Hic persequitur de eternitate. et pro po
nit eius diffinitionem. et declarat eam ibi. Non si ex collatione. Pro dicit Eternitas
est possessio vite interminabilis ex his rationibus et perfectio. Non sicut eternitas est in eternitate sed non sit ipsa
eternitas sic substantie separate. Alia sit eterna: non in eternitate. nec sit ipsa eternitas ut motus. tempus. et mundus. Non
enim dicitur eternitas est possessio. ibi videtur notio possessionis ad designandum immobilitatem et indeficientiam eternita
tis quod ipsa firmiter possidet et quod habet. Et dicitur vite. ad inueniendum quod non viuendum non mensuratum etni
tate. et dicitur interminabilis. ad dicitur illi vite quod habet terminum a parte ante et a parte post. sic vita hominis. vel a parte ante
tunc sic vita angelorum. et dicitur rationibus. ad dicitur vite angelice. quoniam enim esse angeli secundum substantiam sit totum sit.
non tamen secundum operationem. cum habeat operationes successiuas et intellectiones. et dicitur perfecta ad designandum quod
eternitati nihil deest. perfectum enim est cui nihil deest. propter celum mundum.

Hic declarat diffinitionem. et redar
darguit quidam quod vocabulo eternitatis
abutebant ibi. Un non recte. Pro
dicitur declarat diffinitionem eternitatis in co
mparatione ad tempus. d. Un dicitur est quod
eternitas est possessio totum simul intermin
abilis vite. quod liquet clarius ex colla
tione. i. ex operatione temporalium. Nam quic
quid viuit in tempore: illud prius ex his p[er]ce
dit per successiuam mutabilitatem a preter
itis in futura. et nihil est in tempore consti
tutum quod pariter possit amplecti. i. p[er]p
hendere totum spacium vite sue. sed crasti
num nondum apprehendit. hesternum vero
tempus iam perdidit. et in hodierna vita non
amplius viuimus. i. nihil plus est prius
de hodierna vita nisi quod in isto mobi
li et transitorio momento presentem de vita
Et dicitur momentum illud indiuisibile in
stans quod futurum copulat eum preterito.
Quicquid igitur patitur temporis additionem. i.
successionem: id est nunquam inceptum esse nec
desinat esse sic Aristoteles censuit

Prosa sexta

Nō q̄ infinitus motus rez t̄paliū q̄ntū p̄t imitat statū et̄nitatis qz nō p̄t eū totalit̄ exp̄mē. qz status t̄paliū est successiuus. status et̄nitatis nō. et status t̄paliū respicit p̄teritū et futuz. status et̄ cernitatis t̄m p̄ns. t̄m in hoc imitat statū et̄nitatis q̄ sic et̄nitas nūq̄ deficit. sic infinitus motus rez t̄paliū nunq̄ esse definit. et sic in t̄pe est dare instans qd̄ h̄z quandā imaginē cū et̄nitate. ita q̄ sic in et̄nitate aliqd̄ d̄i esse. sic illa dicim̄ esse q̄ st̄ in p̄nti instāti. iō status rez t̄paliū lz nō pot̄ sic imitari statū et̄nitatis p̄ntialit̄ p̄manēdo t̄m ip̄m imitat suā duratiōnē successiue p̄tinuādo

Itaq̄ si digna rebus noīa velimus imponē **Plato** nē sequentes: deum quidem eternum: munduz vero dicamus esse perpetuum.

Nō dicamus p̄petuū. et hoc sonat dictō auctoris **Gregisimi**. Perpetuū cui p̄ncipiū sed sine carebit.

Quoniā igit̄ / om̄e iudiciū fm̄ sui naturā que sibi subiecta sunt p̄prehendit. Est aut̄ deo sp̄ eternus ac p̄sentarius status.

Scientia q̄z eius oēm t̄p̄is sup̄gressa motionē / in sue manet simplicitate presentie. infini

taq̄ p̄teriti ac futuri spacia complectens: oīa quasi iā gerant̄ in sua simplici cognitōne p̄siderat.

Itaq̄ si p̄ / scientiā pensare velis qua cūctā dimoscit: nō esse p̄sci

entiam quasi futuri. sed scientiā nunq̄ deficientis in / stante rectius estimabis. vnde nō p̄uidentia lz p̄

uidentia potius dicat̄ q̄ porro ab rebus infimis p̄sti

tuta q̄i ab excelso rez cacumie cūctā prospiciat

am hui⁹ noīs p̄uidentia. d. **U**n̄ cognitio diua nō d̄i p̄uidentia qz illa importat ordinez ad fu

tuz. s̄ d̄i p̄uidentia q̄i porro. i. p̄cul a rebus infimis p̄stituta / ab excelso cacumie rez cūctā p̄

spiciat. **N**ō qz cognitio sequit̄ modū rei coḡscētis. iō cognitio et scia dei sequit̄ statū et dispō

nem dei. status at̄ dei est et̄nus et p̄sentarius. cū esse diuinū mēsuret̄ et̄nitate. s̄ scia dei erit eter

naz p̄sentaria ita q̄ oīa que s̄ p̄terita et futura: coḡscit q̄i sunt p̄ntia **N**ō aliq̄s dicēt Non ens

nō p̄t alicui esse p̄ns. s̄ p̄teritū et futuz ē nō ens. s̄ nō p̄t esse p̄ns cognitio diuine. **D**ōm q̄ du

plex est nō ens. q̄ddā qd̄ nullo mō est ens. et tale nō est realit̄ p̄ns alicui. cū nihil sit. Aliud est nō

ens nō simplr̄ s̄ qz adū nō est ens. et lz h̄mōi nō possit̄ realit̄ coexistē et̄nitate. qz et̄nitas cuz sit

infinita / excedit t̄ps p̄ns: extendēdo se ad p̄t̄m et futuz. Et sic p̄t̄m et futuz s̄ et̄nitate coexistētis

p̄ntialit̄. qz i et̄nitate nō est successio. **U**n̄ nō sequit̄. si aliqd̄ coexistit̄ et̄nitate q̄ p̄ t̄tō simplr̄ ex

istat. qz et̄nitas etiā extendit̄ se ad nō ex̄ns sic ad p̄t̄m et futuz **N**ō q̄ d̄o oīa s̄ p̄ntia et sibi nihil

est futuz. iō scia sua nō est dicēda p̄scia que sonat aliqd̄ futuz. nec debz dici p̄uidentia p̄t̄ eandē

cām. s̄ debet dici p̄uidentia q̄i p̄cul p̄stituta a rebus inferioribus oīa prospiciens.

Quid igit̄ postulas vt necessaria fiant que diuino lu

mine lustrent̄. cū ne hoīes qd̄ necessaria faciant esse

que videāt? **N**um enī ea que p̄ntia cernis aliquā eis

necessitatē tuas addit̄ intuit̄? **B.** **D**inime. **P.** **A**tq̄

si est diuini h̄ūanigz p̄ntis digna collatio. vt̄i vos ve

stro hoc temporario presenti quedam videtis: ita ille

omnia suo cernit eterno.

In ista p̄te p̄bia docet quō p̄prie loquenduz sit de deo et de mūdo. d.

Si nos sequētes platonē velimus imponē noīa digna. i. p̄uenientia re

bus dicamus deū esse eternū. mūdu

Eternū verē sine p̄ncipio sine fine.

Nic p̄bia ex dictis ont̄ modū sci

entie diuine. **P**rio s̄ ont̄ q̄lis sit scia

diuina. et q̄lit̄ sit noianda. d. **Q**m̄ oē

iudiciū p̄prehendit ea que s̄ subiecta

i. sua obiecta s̄z sui naturā. i. fm̄ na

turā st̄utis cognoscētis. **N**atura at̄

deī talis est q̄ sp̄ ip̄i deo ē stat⁹ eter

nus et p̄ntarius. **E**x q̄ sequit̄ q̄ scia

deī sup̄gressa oēm motionē t̄p̄is ma

net in simplicitate p̄ntie. et p̄p̄tēs

infinita spacia p̄teriti et futuri t̄p̄is

oīa p̄siderat q̄i iā. i. p̄ntialit̄ gerant̄

in sua simplici cognitōne. **T**ūc ont̄

quō scia dei est noianda. d. **I**taq̄ si

velis pensare p̄scientiam que cūctā

coḡscit: nō dices diuinā sciaz esse p̄

sciētā q̄i futuri s̄ rectius estimab̄ di

uinā sciam esse instātie. i. p̄ntie nūq̄

deficiētis. qd̄ p̄firmat p̄ etymologi

Dic soluit obiectiōnes sup̄ius fa

ctas p̄ p̄uidentiaz. Prio s̄ ont̄ q̄lit̄

hmōi obiectiōes soluant. 2. resumit̄

p̄mā obiectiōnē ip̄az fortificādo vt

formalius soluat. sc̄da ibi. Nic si di

cas. Circa p̄mū nōndū q̄ tres erāt

rōnes q̄z p̄ma et sc̄da fundant̄ sup̄

hoc q̄ nihil p̄t esse p̄scitū a deo nisi

id sit n̄c̄rū. Tertis fundat̄ sup̄ hoc

q̄ euentus incertus nō p̄t certitudi

Libri quinti de consolatione philosophie

nalit cognosci. **Facit ergo duo.** Primo ostendit q̄ presciētia nō imponit necessitatem rei p̄scire p̄ qd̄ soluit p̄ma et scda rō. 2° ont q̄ scia dei non mutat naturam rei s̄ simul stāt certitudo a pte scie et incertitudo a pte euentus. p̄ qd̄ soluit t̄tia rō. scda ibi **Quare hec diuina.** P̄rio dicit **Ex q̄** deus coḡscit oia tanq̄ p̄ntia. qd̄ igit̄ postulas vt illa fiant n̄cāria q̄ lustrant̄. i. p̄prehendunt̄ diuino lumine. i. diuina cognitione. cū nec hoies faciāt ea n̄cāria q̄ p̄ntialit̄ vidēt. **Verbi gr̄a.** q̄ hō videt in p̄nti nō facit esse n̄cāriū. nunq̄d̄ eni intuitus tuus dabit aliquā n̄citatē eis q̄ tu cernis p̄ntia. **Dicit boecius. Minie. Et p̄bia** **Si** ē digna collatio diuiniz̄ humani intuitus respectu p̄ntis sic vos videtis quedā hoc p̄nti temporario. i. in p̄nti tpe. ita deus suo etno intuitu oia cernit tanq̄ p̄ntia. **Nō** q̄ intuitus n̄r rei p̄ntis nullā imponit n̄citatē rei p̄nti. qz̄ visio soct̄is currētis nō imponit n̄citatē socrati currētī. qz̄ p̄t socrates currē vel nō currē. **Sic etiā** intuitus diuus q̄ oia p̄ntialit̄ coḡscit nullā imponit rebus n̄citatē. s̄ videt ea p̄ntialiter sic futura s̄ n̄cārio futura et p̄tingentia videt p̄tingent̄ futura

Hic ont q̄ circa p̄tingentia simul stant certa cognitio dei et incertus euentus rei. **d.** **Quare hec diuina** p̄notio qua deus nouit futura: illa nō mutat p̄rietatē rez q̄ ad n̄citatez et p̄tingentia. qz̄ nō imponit n̄citatē rei que p̄tingens est. s̄ talia apud se spectat p̄ntia q̄lia olim puenient futura. **Nec** p̄fundit rez iudicia vt cōtingens faciat nō eē p̄tingēs/ s̄ vno intuitu mētis coḡscit tam n̄cārie q̄ nō n̄cārie futura. qd̄ declarat i cre/ plo. **d.** **Sicuti** vos hoies q̄n parit̄. i. in eodē instāti videtis hoīem ambulare in frat̄ solē oziri i celo. licet vtrūq̄ sil̄ sit p̄spectū/ t̄n discernitis s̄ eē volūtariū. i. hoīem ambulare i tra. et illud esse n̄cāriū. i. solem oziri

Ita sil̄iter diuinus intuitus cūcta despiciens. i. deorsū aspiciens mīme p̄turbat rez q̄litate. i. p̄tingentia et n̄citatē. **Rez** dico apud se p̄ntiuz̄ rōne etnitate. s̄ futurariū ad p̄ditionē t̄pis. **Quo** fit vt cognitio futuroz̄ dei tanq̄ p̄ntiū non sit opio s̄ cognitio p̄tate n̄ra. i. p̄firmata cū coḡscit aliqd̄ eē extaturū. i. futurū q̄ idem nō nesciat. i. carē p̄t n̄citate existendi

Nō de h̄ qd̄ d̄r̄ deū oia p̄ntialit̄ coḡscere. i. p̄terita et futūra/ ponūt qd̄dam exemplū de baculo fixo in aqua q̄ successiue toti fluuiū p̄ns est/ qz̄ p̄tibus ei⁹. sic etnitas sil̄ est cū toto t̄pez cū oibus que sūt in t̄pe. ita q̄ totū t̄ps et q̄cqd̄ est successiū in t̄pe/ ē p̄ns etnitati. vt si ponat̄ etnitas sic centz̄. et totū t̄ps sic circūferētia. tūc l̄z̄ circūferētia p̄tinue moueat et ps̄ toti succedat. t̄n in p̄patione ad centz̄ vniformit̄ se h̄z̄. **Aliud** exemplū ponit̄ de aliq̄ q̄ vadit p̄ viā et nō videt hoies p̄ se venientes. sed ille qui de alta turri respicēt videret totā viā et hoies p̄ eā transeuntes eā p̄cedentes q̄ sequentes. **Sic** deus de specula sue eternitatis respiciens/ oia p̄sentialit̄ videt tā p̄sentia q̄ futura

Quare hec diuina p̄notio naturā rez p̄rietatē qz̄ nō mutat **Taliaq̄** apud se p̄ntia spectat: q̄lia in t̄pe olim futura puenient. **Nec** rez iudicia p̄fundit/ vnoq̄ sue mentis intuitu tā necessarie q̄ nō necessarie v̄tura dinoscit. **Sicuti** vos cū parit̄ ambulare i terra hoīez: et oziri in celo solē videtis. quanq̄ simul vtrūq̄ cōspectū: t̄n discernitis. et hoc volūtariū/ illud esse necessariū/ iudicatis. **Ita** igit̄ cūcta despiciens diuinus intuitus: qualitatem rez mīme p̄turbat. apud se quidez p̄ntiuz̄: ad p̄ditionē ho t̄pis futuroz̄. **Quo** fit vt hoc nō sit opinio. s̄ veritate potius n̄ra cognitio. cū extaturū quid esse cognoscit: quod idem existendi necessitate carere non nesciat

Hic si dicas. **Qd̄** euentū de⁹ videt id nō euenire nō posse. qd̄ at̄ nō pōt nō euenire id ex n̄citate cōtingē. meq̄ ad hoc nomē n̄citatez astringas. **Fatebor** rē q̄ dē solidissime etnitate. s̄ cui vix aliq̄s nisi diuini speculator accesserit. **Respondebo** nanq̄. **Idem** futurū cū ad diuinā notionē refert̄/ necessariū. cū ho i sua natura p̄pendit: libez̄ proz̄sus atq̄ absolutū videri

Prosa quarta

sariū. Ego fatebor rem solidissime veritatis cui vix aliq̄s accesserit eā pcedēdo nisi speculatoz diuini. i. diuine nature. Tūc soluit obiectionē dicēs. Si coartaueris me vt pcedā aliquā veritatem futuroz. Rēdebo Idem qd futurū est q̄ ad nos; cū refert ad diuinā notionē cui ipm est pns/di co ncarū esse. i. veritate pditionata. i. rōne pntie. cū aut idem futurū ppendit i sui natura rōne cuius hz futuritionē. et inde tminationē in sui cā necesse est videri libez. Nō q̄ sic illud qd in se est ptingēs qn̄ est nob pns rōne pntie sortit̄ quidaz veritatem q̄ necesse ē ipm esse dū pns sit. qz oia sē deo pntia. rōne istius pntie in ordine ad ipam diuinā cognitionē sortiunt̄ quāda veritatem licet in sui natura proliis videant̄ libera

Due sūt etenim veritates. Simplex vna. veluti q̄ necesse ē oēs hoīes eē mortales. Altera pditionis vt si aliquē ābulare scias. eū ābulare nēc ē. Qd̄ enī q̄sq̄ nouit. id eē aliē ac notū ē/nequit. Sz̄ hec pditio mī me secū illā simplicē trahit. Hāc enī veritatē nō p̄ria facit natura s; pditionis adiectio. Nulla enī veritas cogit incedē volūrate gradientē. q̄uis eū tuz cū gradit̄ incedē ncarū sit. Eodē igit̄ modo si quid puidētia pns videt/id esse necesse est. tamen si nullā nature habeat necessitatez. Atq̄ deus ea futura que ex arbitrij librate pueniūt: pntia contuet̄. Nec igit̄ ad intuituz relata diuinū/necessaria sūt p pditionē diuine notio/nis. per se nō considerata: ab absoluta nature sue librate non desinunt

et qua ponit̄ sibi pns. q̄uis nullaz habeat veritatem nature. s; deus oia futura p̄tuet̄ tanq̄ pntia q̄ ex librate arbitrij pueniūt. Igit̄ hec relata ad intuitū diuinū sūt ncarū p cognitionē diuine notio/nis. p se nō. i. i sui natura nō habito respectū ad diuinā cognitionē ipa nō deficiūt ab absoluta. i. a p̄fecta librate sue nature Nō s; intentionē boeci ista rō q̄cqd̄ est p̄sum a deo/necessario euenit. soluit. dicendo q̄ vez est q̄ ncarū euenit veritate pditionata. s; nō veritate absoluta Alij aliē soluit q̄ illa p̄pō est vera in sensu p̄posito. s; falsa in sensu diuiso. vñ cū dī Quidcqd̄ p̄sum est/ncarū euenit. vez est i sensu p̄posito. qz impossibile ē p̄sum a deo nō euenire. tñ i sensu diuiso falsa est qz euentus rei saltē ptingentis in se non est necessarius.

Fient igit̄ p̄culdubio cūcta q̄ futura deus esse p̄no/scit. Sed eoz quedā de libero p̄ficiscunt̄ arbitrio. q̄ q̄uis eueniāt: existendo tñ naturā p̄riā nō amittūt. que priusq̄ fierent etiā non euenire potuissent.

Quid igit̄ refert nō eē necessaria cū p̄pter diuine sci/entie pditionē modis oib̄ necessitatis instar eueniet. hoc scz q̄ ea que pauloātē p̄posui/sol oriens z gradi/ens homo. que dū sūt non fieri non p̄nt: eoz tñ vnū

Dic p̄hia declarat solonem p̄ qn̄ dā distinctionē veritatis. z eaz appli cat ad p̄positū. 2° p̄cludit ex p̄missis sil̄ stare q̄ aliq̄ s; s; in se p̄tingētia z incerta q̄ tñ eueniūt certitudinalit̄ i q̄ntū a deo p̄sum. scd̄ a tñ. fient igit̄ p̄culdubio cūcta. P̄rio dic̄ Due sūt veritates. Vna simplex q̄ est veritas nature sic oēs hoīes ncarū eē mor/tales. Alia ē veritas pditionis vt si scias hominē ābulare: illū ābulare necesse est. qz qd̄ q̄sq̄ nouit: illud nō p̄t aliē esse q̄ notū est. s; hec p̄ditio. i. veritas pditionata mī me trahit secū simplicē veritatē. qz veritatē pditionis nō facit p̄ria natura sed adiectio pditionis. Illa enī veritas cogit ābulare volūtarie ābulantē q̄uis ncarū sit euz ābulare tūc cū ābulat. Hāc distinctionē appli cat ad p̄positū. d. Eodē mō si qd̄ p̄uidētia diuina pns videt. illud eē necesse est. i. ea p̄ditione q̄ p̄sum est

Dic p̄hia p̄cludit ex p̄dictis q̄ t̄ sta sil̄ stant q̄ aliq̄ s; in se s; p̄tingen/tiaz incerta q̄ tñ certitudinalit̄ eueniūt in q̄ntuz p̄sum a deo. 2° obijcit̄ p̄ hoc ibi. Quid igit̄ refert nō eē necessaria P̄rio dic̄ P̄culdubio cū

Dic obijcit̄ p̄ solonē z soluit obiectionē. 2° p̄ illā solonem itez obijcit̄ ibi. Sz̄ si i mea. Obiectio i s; p̄sistit. Ex q̄ futurū p̄tingēs p̄scitū certitudinalit̄ euenit ncarū. nō videt eē

Prosa quarta

rū prouentu rez/ s; ex ppria de? simplicitate sortitus est. Ex quo illud q̄z resoluit qd paulo añ posuisti in dignū esse: si scientie dei causaz: futura nra prestare dicant. Nec eniz scientie vis p̄sentaria notione cuncta complectens. rebus modū oibus ipsa constituit. nihil vero posterioribus debet.

cūta p̄lectens p̄ntialit: ip̄a imponit modū oibus reb⁹. qz scia dei est cā rez. ip̄a s̄o nihil debet ip̄is rebus qz nihil ab eis accipit sic nos accipim⁹ sciam a rebus. **Nō** si deus sil nō coḡsceret ea q̄ successiue eueniūt in tpe: tūc scia dei esset variabilis p̄p̄ s; q̄ cognitionē vntus succedēt coḡnito alterius. s; qz oia sil coḡscit tanq̄ p̄ntia. iō in sua scia nō cadit variatio vt prius nesciat eē alicui⁹ et postea sciat. vel q̄ prius sciat hoc nō esse et postea esse imo sil oia coḡscit. et ideo simul scit aliqd nō esse in vna differentia t̄pis mensurātis rē z esse in alia differentia t̄pis.

Que cū sint manet intemerata mortalibus arbitrij libertas. **Nec** inique leges. solutis oī necessitat voluntatibus p̄mia penasq; p̄ponūt. **Manet** etiā spectator desup cūctoꝝ p̄scius deus. visionisq; eius p̄ns sp̄ eternitas. cū n̄oꝝ actūū futura qualitate p̄currit. bonis premia: malis supplicia dispensans. **Nec** frustra s̄t in deo. posite spes precesq;: que cum recte sint. inefficaces esse non possunt

ces z spes i deo q̄ nō p̄nt esse inefficaces cū sint recte. **Nō** ex q̄ p̄p̄ libez arbitrij p̄nt res sic et alit euenire: non iniuste bonis p̄mia z malis supplicia p̄ponunt. nec spes z p̄ces frustrant. frustra/ rent s̄t oia hec si oia vinculo necessitatis vterent sicut p̄z ex dictis

Auersamini igit vicia. colite virtutes. ad rectas spes animū subleuate. humiles preces in excelsa porrigite **Magna** vobis est si dissimulare nō vultis necessitas indiāa p̄bitatis: cuz ante oculos agitis iudicis cū/ ta cernentis!

bitudinē tendūt. porrigite i excelsum. s. ad deū hūiles p̄ces. **Et** hoc merito faciatis qz si nō vultis dissilare auertēdo aim v̄m ab his. tūc magna est vob indiāa nēitas p̄bitatis. i. virtutis qz illd qd agitis nō p̄t latere illuz q̄ est iudex actūū v̄oꝝ. vñ subdit cū agatis añ oculos. i. cum adiones v̄e sint in p̄spectu iudicis cūta cernētis. s. dei. **Nō** vicia s̄t spernēda qz reddūt hoīem seruilē nā q̄ facit p̄ccm: seruus est p̄ccī. **Et** Sen̄ dic̄ **Si** scirē deos p̄ccā ignoscituros z hoīes ignoz/ turos adhuc p̄pter vilitatē p̄ccī peccare erubescēm. **Virtutes** s̄t s̄t colende. qz virtus est q̄ habētē pficit et opus eius bonuz reddit. **Recta** spes z recte p̄ces s̄t deo porrigēde. qz his deo p̄iungimur z ip̄m alloq̄mur. etsi nō dissimulam⁹ negligēdo p̄dicta: magna virtutis p̄bitatē nobis indiāa z p̄missam inde p̄sequemur. qm̄ oia q̄ agimus sunt in p̄spectu dei cūta cernentis. sic enī scribit ad **Deb. iij.** **Dia** nuda et apta s̄t oculis eius qui est b̄ndictus in secula seculoz **Amen.**

Libri quinq; de consolatione philosophie **Boecij** cū cōmento per me **Johem koelhoff** de **Lubeck** **Colonie** **Ciue** diligenter elaborati **Anno** salutis **Decccclxxxviii.** ip̄o dei b̄ti **Johis** chrysofomi finiūt feliciter.

Johes de
Parthen

De r
logie